

Kukabiliana na Mabadiliko ya Tabianchi:

NI MUDA WA VITENDO

MWONGOZO KWA VYAMA VYA WAFANYAKAZI KATIKA HUDUMA ZA UMA

Public Service International (PSI) ni shirikisho huru na la kidemokrasia la vyama ya wafanyakazi zaidi ya 700 linalowakilisha wafanyakazi takribani milioni 30 katika nchi 154. PSI huleta sauti za wafanyakazi katika huduma za umma kwenye shirika la Umoja wa Mataifa, Shirika la Kazi Duniani, Shirika la Afya Duniani pamoja na mashirika mengine ya kikanda na kimataifa. PSI inatetea haki za vyama ya wafanyakazi na wafanyakazi wenyewe na kupigania upatikanaji wa huduma bora za umma ulimwenguni.

TOVUTI: publicservices.international • imechapwa JUNI 2020

*Kazi hii imetolewa chini ya leseni ya ubunifu wa pamoja.
Unawenza ukaboresha au kutumia kazi hii kwa njia išiyo
ya kibashara. Hahikisha unatambua mchango wa PSI
na kazi zinazofuatia kutokana na kazi hii zinapata leseni
kwa kutumia taratibu zilezile.*

Yaliyomo

Dibaji	5
Utangulizi	9
Kwa nini kuna janga la mabadiliko ya tabianchi	13
Shughuli za kibinadamu zinavyochangia kuleta mabadiliko ya tabianchi na kuongezeka kwa joto duniani	19
Kwa nini mabadiliko ya tabianchi ni muhimu kwa vyama vyaa wafanyakazi katika huduma za umma	25
Siasa za kimataifa kuhusu mabadiliko ya tabianchi	29
Athari za mabadiliko ya tabianchi katika huduma za umma	35
Vyama vyaa wafanyakazi vinaweza kufanya nini?	43
Elimu kuchochaea vitendo	47
Vifupisho na Maudhui ya Ziada	53
Shukrani	54

Wakati wa kukamilisha toleo la mwisho la mwongozo huu, dunia ilikuwa iki-pambana na janga la ugonjwa wa virusi vya korona. Ukiachilia mbali ushawishi wa kisiasa nchi mbalimbali zilichukua hatua(kwa namna tofauti) kupunguza kusambaa kwa virusi vya korona, kuwapa uangalizi walioambukizwa na kulinda uchumi. Watu walitii masharti ya kujifungia na vikwazo vingine kadri walivyoweza, na wafanyakazi wa sekta ya afya, pamoja na wafanyakazi katika huduma za lazima katika sekta ya umma na binafsi, waliweka maisha yao re-hani kila siku. Tuliona picha za anga, miji mikubwa ikiwa bila moshi kwa kuwa shughuli zinazotoa gesi chafu zilikuwa zimesitishwa, na bei ya mafuta ilishuka mpaka namba hasi kwa sababu ya kutokuwepo kwa uhitaji na kukosekana kwa maeneo ya kuhifadhi.

Bila kupuuza ugumu wa janga la virusi vya korona, inatulazimisha kuuliza; kwa nini hatuchukui hatua za haraka kukabiliana na janga la mabadiliko ya tabianchi? Tumekuwa na zaidi ya miaka 25 ya kupokea onyo kuhusu mabadiliko ya tabianchi, lakini hali inazidi kuwa mbaya. Kwa namna yoyote ile, dunia itarejea taratibu katika hali yake ya kawaida kutoka katika janga la korona, lakini hali hii haiwezi kuwa sawa na janga la mabadiliko ya tabianchi.

Kwa muktadha huu, mfano wa chura aliye kwenye maji yanayochemka ni muhimu: janga la korona limekuwa sawa na kumweka chura kwenye maji yanay-

ochemka ambapo chura anaruka nje kwa haraka (serikali zilichukuwa hatua kwa haraka). Lakini, janga la mabadiliko la tabianchi ni sawa na kuweka chura kwenye maji ya uvuguvugu, kuongeza joto taratibu kwa namna ambayo chura hapati mshituko, na baadae hufariki taratibu. Japokuwa ushahidi upo kati yetu, serikali zetu pamoja namasilahi binafsi huchelewesha maamuzi na uchukuaji wa hatua thabiti ili kuondokana janga linalohatarisha maisha. Wakati maji yatakapo chemka, itakuwa tumechelewa sana.

Katika dunia, mifumo mingi ya kiuchumi si endelevu na ni hatarishi kwa sa-yari ijayo. Tunatakiwa kubadilisha mifumo yetu ya uzalishaji na utumiaji. Sera ya faida mfanano na ufanisi katika uchumi ambayo imetawala mifumo ya us-ambazaji duniani ilionekana kushindwa katika kipindi cha janga la korona. Pia hatutasahau kuwa athari za mifumo hii katika mazingira bado hazijawekwa wazi. Bidhaa na huduma muhimu katika maisha yetu haziwezwi kuachwa kwenye mikono na matakwa ya masoko. Serikali zinatakiwa kujenga uwezo na kuchukua jukumu dhidi ya mifumo kandamizi ya masoko iliyowekwa tangu zama za Thatcher na Reagan.

Ni jukumu letu kuvuta taswira dunia itakuwaje baada ya janga la mabadiliko ya tabianchi, kufanya mazungumzo na wanachama wetu, kuibua hoja na kutoa mapendekezo. Pia tutahitaji kuja pamoja, katika jamii zetu, na washirika wetu, kuleta mabadiliko yanayohitajika kwa watu na dunia nzima.

Kama tukichukua hatua zinazotokana na maamuzi thabiti, tunaweza kuzuia athari mbaya zinazoweza kuletwa na mabadiliko ya tabianchi.

Hii itamaanisha kubalidi tabia zetu za uzalishaji na matumizi. Itahitaji sio tu uwekezaji mkubwa na wa haraka kutoka serikalini, lakini pia nguvu mpya ya serikali kuweza kudhibiti uchumi wa ndani na wa kidunia. Kama ilivyotokea katika janga la korona, masoko hayawezi kusaidia katika kututoa katika janga la mabadiliko ya tabianchi. Tunahitaji serikali imara za kidemokrasia na taasisi za kimataifa zinazofanya kazi kwa ajili ya watu, na sio kwa ajili ya utajiri na upendeleo.

Kuna mazungumzo mengi kuhusu kutorudi kwenye "hali ileile" baada ya janga la virusi vya korona. Lakini watendaji katika masoko-taasisi za kifedha duniani, mashirika pamoja na washirika wao ndani ya serikali na mahali pengine-watahakikisha wanatunza nguvu na nafasi yao kwa hali na mali kwenye dunia ilio jaa gesi chafu, hali iliyokithiri ya kutokuwa na usawa na kupata huduma za wafanyakazi kwa ujira nafuu.

Mwongozo huu unalenga kusaidia vyama vya wafanyakazi kujadili mabadiliko ya tabianchi pamoja na wanachama wao katika jamii zao. Ni muda muafaka

sasa, wakati janga la korona linaishia kuhakikisha mabadiliko ya kimfumo yanatokea. Inaweza kuwa tuna 'muda sasa au hatuna muda kabisa' wa kukusanya wanachama wetu, kujenga ushirikiano na kwa pamoja kufanya kazi mabadiliko kupata tunayoyahitaji.

Safari yetu kutoka hali ya sasa ya jamii yeye wingi wa hewa ukaa haitakuwa rahisi wala ya haraka. Lakini, tunaweza kutengeneza mabadiliko yanayojikita katika haki na usawa, yeye kujumuisha hatua za ulinzi wa jamii, umoja wa kidunia na pia watu wote. Dunia ambayo watu wanauhakika na upatikanaji wa huduma bora za kijamii za umma. Utandawazi ambao haupunguzi ujira na masaa ya kazi, lakini ambao umeundwa katika misingi ya haki na usawa kwa wanaume na wanawake, kwa nchi za kaskazini na kusini.

Muda ni mfupi. Vyama vya wafanyakazi lazima vijiandae kuchukua maamuzi na hatua stahiki kulinda, sio tu wanachama wake, lakini dira yake ya kupa-ta jamii bora. Tunahitaji uongozi makini na ushirikiano mpana wakati tunajiandaa kujenga jamii inayothamini watu na sayari yetu kuliko faida.

Utangulizi

Mwongozo huu umetengenezwa ili kuwa zana kwa ajili ya viongozi na watoa elimu katika vyama vya wafanyakazi katika huduma za umma kuwezesha kujenga uwezo juu ya suala la mabadiliko ya tabianchi. Suala muhimu katika mwongozo huu ni kujibu swalii kwa nini ni muhimu kwa vyama vya wafanyakazi katika huduma za umma kuja pamoja kupambana na mabadiliko ya tabianchi?. Sehemu hii inatoa mwongozo.

Mabadiliko ya tabianchi ni janga linalotukumba na kuongezeka kwa kasi kila siku. Miaka michache iliyopita suala hili lilikuwa halipewi uzito, huku watu wengi wakidhani tunaweza kuhairisha matatizo yetu na kuyatatuwa baadae.

Leo, kila mahali tunapoangalia kuna changamoto za mabadiliko ya tabianchi. Athari za mabadiliko ya tabia ya nchi yanaonekana katika dunia yote katika uhalisia wake na kwa namna inayohatarisha maisha. Ongezeko la joto linasababisha moto katika mapori; mvua zisizo tabirika ambazo huleta ukame wa muda mrefu na kuongezeka kwa mafuriko yanayoleta madhara katika ulinzi wa chakula; na matukio mabaya ya hali ya hewa(kama vimbunga) ambayo yamesababisha madhara makubwa ulimwenguni.

Jinsi athari za mabadiliko ya tabianchi zinavyoonekana ulimwenguni, uelewa wetu juu ya ugumu wa janga hili na jinsi linavyoathiri mazingira, unaongezeka. Mabadiliko ya tabianchi hayahusu tu kuongezeka kwa gesi chafu kunakosababisha ongezeko la joto, pia huleta madhara katika bahari hali inayosababisha na kuongezeka kwa uchakataji wa asidi katika bahari kwa bahari inafyonza hewa ya ukaa kutoka kwenye hewa.

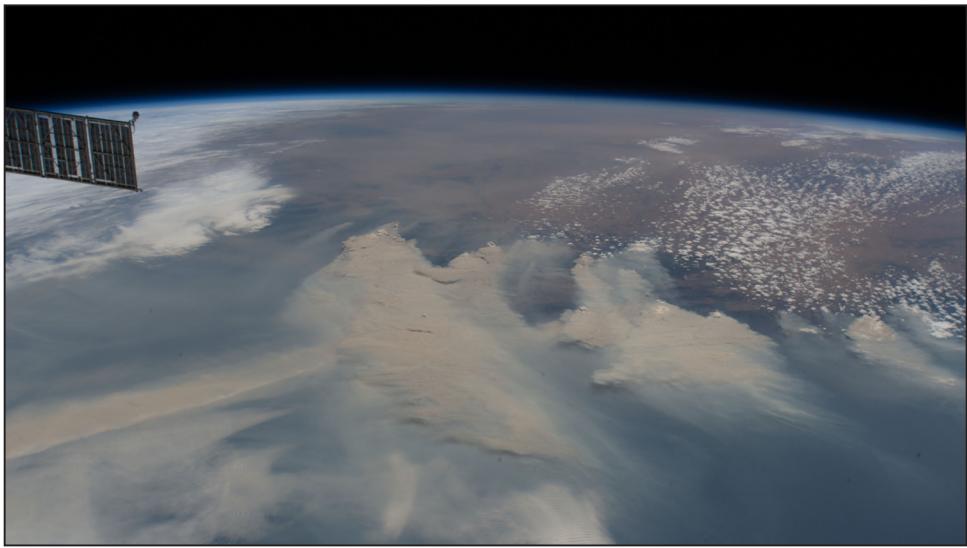
Mara nyingi, wafanyakazi katika huduma za umma ndio huathirika zaidi na mabadiliko ya tabianchi.

- Wafanyakazi katika sekta ya maji hulazimika kushughulikia vyanzo veya maji vilivyoathirika. Kutokana na ukame miji mingi hukumbwa na uhaba wa maji, au mioundombinu iliyoelemewa kutokana na mafuriko.
- Wafanyakazi katika sekta ya nishati hutakiwa kubadilika kutoka kutumia umeme unaozalishwa na makaa ya mawe na mafuta ya dizeli kwenda kwenye nishani jadilifu. Mifumo ya umeme unaotumia maji huaribika kutokana na mabadiliko katika usambazi wa maji unaosababishwa na mabadiliko ya tabianchi.
- Wafanyakazi wa serikali za mitaa hutakiwa kufanyiakazi matukio ya mafuriko, yanayosababishwa na matatizo ya kimazingira yanayoletwa na mabadiliko ya tabianchi, pamoja na harakati zakuchukua hatua na kuweka mbinu za kusaidia wananchi kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi.
- Wafanyakazi wa sekta ya afya hutakiwa kufanya kazi ongezeko la magonjwa linalosababishwa na mabadiliko ya tabianchi sambamba na matatizo ya utapiamlo yanayosababishwa na kukua kwa tatizo la uhaba wa chakula.

Tofauti kati ya matukio ya hali ya hewa na mabadiliko ya tabianchi

Kujua tofauti kati ya matukio ya hali ya hewa (Vimbunga, moto katika mapori, ukame, mafuriko n.k) na mabadiliko ya tabianchi ni muhimu. Matukio ya hali ya hewa yamekuwepo siku zote, lakini ongezeko la athari zake na wingi wa matukio haya ni dalili za mabadiliko ya mfumo wa hali ya hewa unaochochewa na wanadamu. Kwa mfano:

- Kimbunga Idai ambacho kilitokea nchi za Msumbiji, Malawi na Zimbabwe mnano mwezi Machi 2019 kilikuwa ni kimbunga kikubwa kuwahi kutokea katika bara la Afrika. Kimbunga Dorian (Agosti-Septemba) kilikuwa ni kimbunga kikubwa kuwahi kupiga nchi za Bahama.
- Tatizo la moto katika mapori limeongezeka katika miongo miwili iliyopita. Moto katika mapori sio kitu kipyta, lakini kumekuwepona ongezeko kubwa. Moto unatokea katika sehemu kubwa na hudumu kwa muda mrefu. Katika Marekani Magharibi, asilimia 50 ya matukio ya moto imetokea katika miaka 20 iliyopita kuliko katika miaka 50 kati ya mwaka 1950 na 2000. Katika miezi minne ya mwaka 2019, Uingereza imekuwa na idadi kubwa ya matukio ya moto katika mapori yake, zaidi ya miaka yote.
- Hali ya joto inazidi kuongezeka kwa kasi. Mwezi Juni 2019 ulikuwa ni mwezi wenye joto kubwa zaidi kuwahi kutokea. Katika bara la Afrika, mwaka 2019 ulikuwa mwaka wa tatu wenye joto zaidi kuwahi kurekodiwa (baada ya mwaka 2016 na 2010). Kati ya 2010 na 2019, India ilirekodiwa kuwa na karne yenye joto zaidi tangu takwimu kuanza kukusanywa mnamo mwaka 1901.

Moshi katika mashariki ya fukwe za Australia, uliotokea mwezi Januari 2020. Moto katika mapori nchini Australia mnamo mwaka 2019-2020 ulikuwa moto uliodumu kwa muda mrefu zaidina ulioathiri eneo lenye ukubwa sawa na nchi ya Ubeligiji.

CHANZO: International Space Station/nasa.gov

- Wafanyakazi katika huduma za umma za umma hutakiwa kushughulikia tatizo la kuhama kwa wananchi kutoka sehemu moja kwenda nyingine lin-losababishwa na mabadiliko ya tabianchi.

Ngazi zote za serikali zina jukumu kubwa katika kushughulikia mabadiliko ya tabia-nchi-sekta ya umma inatakiwa kuongoza na kuhakikisha utoaji wa gesi chafu unapungua katika shughuli za uchumi (katika sekta ya umma na binafsi). Pia sekta ya umma inatakiwa kuwa mstari wa mbele katika kushughulikia athari za janga la mabadiliko ya tabianchi.

Mwongozo kuhusu elimu ya mabadiliko ya tabianchi umetengenezwa ili:

- Kusaidia kutoa elimu kwa vyama vya wafanyakazi katika ngazi zote-kutoka kwa wanachama wa ngazi mbalimbali mpaka kwa wasimamizi wa maduka/wawakilishi katika maeneo ya kazi, maafisa, na uongozi.
- Kusaidia vyama vya wafanyakazi kuelezea jukumu la wafanyakazi katika huduma za umma na vyama vya wafanyakazi katika huduma za umma katika muktadha tofauti na kuchukua hatua za kukabiliana na janga la mabadiliko ya tabianchi.

Mwongozo huu umepangwa katika sehemu mbalimbali. Unatoa taarifa za msingi, lakini pia unatoa maelekezo juu ya vyanzo vingine vya kupata taarifa za ziada.

Mwongozo huu umepangwa kama ifuatavyo:

- Sehemu ya 2 inaonesha ukubwa na athari za janga lilalotukumba la mabadiliko ya tabianchi.
- Sehemu ya 3 inasaidia kuelewa visababishi vya mabadiliko ya tabianchi.
- Sehemu ya 4 inaangalia kwa undani mabadiliko ya tabianchi na athari zake katika huduma za umma. Je ni vitu gani sekta ya umma ifanye kuhusiana na madhara ya mabadiliko ya tabianchi, sambamba na kupunguza utoaji wa gesi chafu.
- Sehemu ya 5 inaonesha hatua za kimataifa kuhusu hali ya hewa. Jitihada zipi zinachukuliwa na Umoja wa Mataifa? Serikali husika zinafanya nini?
- Sehemu ya 6 inaangalia sekta tofauti ambazo wanachama wa PSI wanafanya kazi na inangalia kwa undani madhara ya hali ya hewa katika sekta hizo.
- Sehemu ya 7 inatoa mapendelekezo kwa vyama vya wafanyakazi katika huduma za umma.
- Sehemu ya 8 inatoa mazoezi mbalimbali ambayo uongozi na watoa elimu katika vyama vya wafanyakazi wanaweza kutumia katika kutoa mafunzo kuhusu mabadiliko ya tabianchi.

Kuongezeka kwa joto duniani au kuchemka kwa dunia? Mabadiliko ya tabianchi au janga la mabadiliko ya tabianchi?

Mwaka 2019, Gazeti linalosomwa zaidi duniani(The Guardian), lilitoa sera mpya ya uhariri juu ya mada ya mabadiliko ya tabianchi. Sera hiyo ilikuwa na maelekezo kwa waandishi, kutumia:

1. “Hali ya hewa ya dharura” au “janga la hali ya hewa” badala ya “mabadiliko ya tabianchi”
2. “Mpingaji wa sayansi ya hali ya hewa” au “Mpingaji wa hali ya hewa” badala ya “Aliye na mashaka juu hali ya hewa”
3. “Kuchemka kwa dunia” na si “ongezeko la joto duniani”
4. “Utoaji wa gesi chafu” badala ya “utoaji wa hewa ya ukaa”

Gazeti hilo pia lilionesha kuwa neno “mabadiliko ya tabianchi haliakisi ukubwa wa taitizo. Hivyo neno kuchemka kwa dunia liko sawa kisayansi. Kwa wale walio na mashaka kuhusu hali ya hewa licha ya kuwepo kwa ushahidi wa kisayansi, wanakataa kuwa mabadiliko ya tabianchi yanatokea na yanasaababishwa na shughuli za kibinadamu, hivyo “wapingaji” ni neno sahihi.

CHANZO: Gazeti la The Guardian (Uingereza) 16 Oktoba 2019

Kwanini kuna janga la mabadiliko ya tabianchi

Pamoja na joto ulimwenguni kuwa nyuzijoto 1.5 zaidi kabla ya kuwasili kwa viwanda, kutakuwa na madhara makubwa duniani na namna jamii zetu na uchumi utakavyofanya kazi. Mabadiliko ya tabianchi yanazidi kuongeza yakipelekea hali ya kutokuwa na usawa kadri watu wanavyojaribu kupambana na ukame mkali, mafuriko, hali ya hewa hatarishi - ambayo hupelekea kudhoofika kwa afya, ukosekanaji wa chakula, kuongezeka kwa watu mijini na umasikini. Wakati mataifa mengi yanaendelea kukabiliana na kuhakikisha yanakidhi matakwa ya kidemokrasia ya kuwa na maisha bora kwa kila mtu, suala la mabadiliko ya tabianchi linaathiri uwezo wa mataifa mengi kulinda haki za binadamu. Kwa kuzingatia ukubwa wa tatizo, kudhani kuwa sekta binafsi itashughulikia changamoto hizi kwa niaba ya umma ni ndoto. Tunahitaji kuongeza uwezo wa mataifa kushughulikia changamoto ya mabadiliko ya tabianchi.

Mnamo mwaka 2018, Jopo linalojumuisha serikali mbalimbali kufanyia kazi suala la mabadiliko ya Tabianchi yaani Intergovernmental Panel on Climate Change- IPCC lilitoa taarifa mahususi kutathimini athari za joto linalozidi nyuzijoto 1.5 kabla ya kuwasilikwa viwanda. Tayari tupo nyuzijoto moja juu kulinganisha na joto lililokuwepo kabla ya kuwasili kwa viwanda. Kwa hali il-ivyo sasa, tunawezakufikia nyuzijoto 1.5 kati ya mwaka 2030 na mwaka 2052. Wakati huo sio mbali kwani utafikiwa ndani ya miaka 30 ijayo, kipindi ambacho kitakuwa ndani ya kipindi cha maisha ya watoto wetu. Hata kama joto litaongezeka kwa nyuzijoto 1.5, athari kwa mifumo ya ikolojia na jamii zitaongezeka kutoka kiwango cha kawaida hadi kiwango cha hatari.

Tarifa ya IPPC ilionesa kwamba kupunguza kiwango cha ongezeko la joto duniani kufikia nyuzijoto 1.5 kutahitaji kujitolea, kuchukua juhudhi na kufanya mabadiliko makubwa katika uchumi na jamii kiujumla. Taarifa inasisitiza kwamba ili kupunguza uzalishaji wa gesi chafu, nchi lazima zisitishe utoaji wa gesi chafu kutoka kwenye shughuli za uchumi, na si tu kwenye baadhi ya maeneo. Itahitajika kutoka kwenye aina ya uchumi wa kibebari uliojengeka kwenye matumizi ya makaa ya mawe na vyanzo vingine hatarishi. Kwa mujibu wa taarifa hii, ili kulinda ukuaji wa joto katika nyuzijoto 1.5, utoaji wa gesi chafu itabidi upungue kwa asilimia 45 mpaka kufikia mwaka 2030, na ufkie kiwango cha sifuri kufikia mwaka 2050.

“Kupunguza kiwango cha ongezeko la joto hadi kufikia nyuzijoto 1.5 kutahitaji mabadiliko ya haraka katika nishati, ardhi, miji na miundominu (ikiwemo usafiri na majengo), pamoja na mifumo ya viwanda.” – IPCC, SR15, Muhtasari kwa Watunga Sera.

Taarifa inaonesha umuhimu wa kuweka miundombinu itakayoshusha ongezeko la joto hadi nyuzijoto 1.5, badala ya nyuzijoto 2 (ambalo ndilo ongezeko la joto lililotajwa kwenye mukutano wa Makubaliano ya Paris wa Mwaka 2015). Hii ni kwa ajili ya kuepusha athari zaidi katika jamii na kwenye mfumo wa kiikolojia.

Greta Thunberg ni nani?

Kijana Thunberg alizaliwa mnamo tarehe 03 Januari 2003.

Yeye ni mtetezi wa mazingira kutoka nchi ya Sweden ambaye

utetezi wake wa mazingira umetambulika kimataifa. Akiwa kama kijana anayefahamika

kwa namna yakeya kutoa kauli zake moja kwa moja kwa jamii, viongozi wa kisiasa na mikusanyiko ya watu alianza kupanga migomo mnamo mwaka 2018 akiwa shuleni. Migomo hii inajulikana kama (lajumaa kwa ajili ya siku za usoni). Anasisitiza uchukuaji wa hatua za haraka ili kupambana na janga la mabadiliko ya tabianchi.

IPCC ni nini?

Jopo linalojumuisha serikali mbalimbali kufanya kazi suala la mabadiliko ya tabianchi yaani Intergovernmental Panel on Climate Change- IPCC ni mojawapo ya mashirika ndani ya Umoja wa Mataifa linalotathmini sayansi kuhusu mabadiliko ya tabianchi. Shirkia hili liliundwa mnamo mwaka 1988 na Shirkia la Hali ya Hewa Duniani pamoja na Mpango wa Mazingira wa Umoja wa Mataifa. Lengo la IPCC ni kuzisaidia serikali katika ngazi zote kupata taarifa za kisayansi ili zitumike katika utengenezaji wa sera. Nchi 195 ulimwenguni ni wanachama wa IPCC. Wanasyansi wa IPCC hujitolea muda wao kutathimini machapisho ya kisayansi kila mwaka kwa lengo la kutoa muhtasari wa kile kinachofahamika kuhusu visababishi vya mabadiliko ya tabianchi, ukubwa wa tatizo, athari zake, jinsi ya kukabiliana na kupunguza athari hizo. CHANZO: ipcc.org

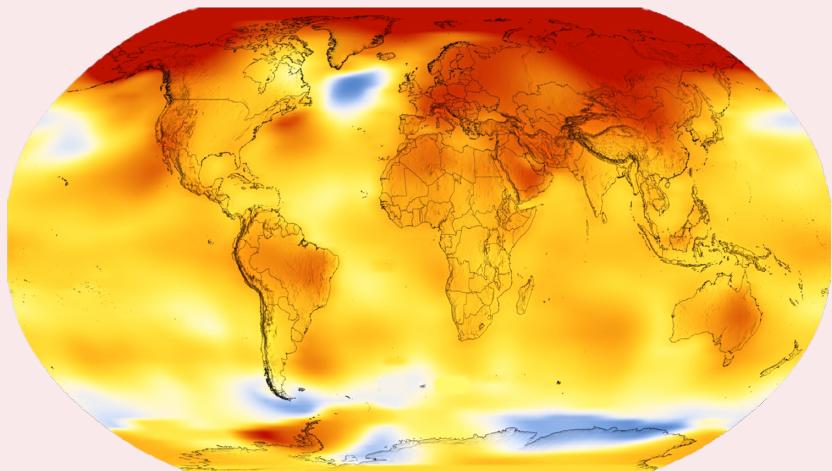

Ni wazi kwamba kwa sasa tupo kwenye hali mbaya zaidi – kama njia ya kuonesha ukubwa wa tatizo, vyama vya wafanyakazi, watetezi wa haki ya mazingira na mashirika yameanza kuongelea kuhusu janga la hali ya hewa badala ya mabadiliko ya tabianchi.

Kumekuwa na makundi mengi yakifahamishwa kuhusu janga la mabadiliko ya tabianchi. Kwa sasa, sio janga ambalo linashughulikiwa na mashirika yanayotetea haki ya mazingira pekee. Kumekuwepo na ongezeko kubwa la vijana, kama vile wanafunzi na wafanyakazi vijana ambao wamekua msitari wa mbele katika kupinga janga la mabadiliko ya tabianchi na kulinda haki ya mazingira salama.

Vijana kama Greta Thurnberg kutoka nchi ya Sweden, Ridhima Pandey kutoka India, Kaluki Paul Mutuku kutoka Kenya, ambaye yupo katika Mpango wa Vijana Dhidi ya Mabadiliko ya Tabianchi Afrika. Nina Gualinga, mtetezi wa kiasili kutoka Amazoni ya Ecuador, na Autumn Peltier, mtetezi wa maji safi na masuala yanayohusu hali ya hewa kutoka Canada. Watu hawa ni sehemu ya harakati zinazoendelea ulimwenguni dhidi ya janga la mabadiliko ya tabianchi ambao wanatambua kwamba kuna haja ya kufanya mabadiliko makubwa kwenye namna ambavyo uchumi na jamii inavyoendeshwa. Septemba 2019 watu mbalimbali walishiriki matembezi na migomo ya amani ikiwa ni hatua kubwa zaidi ya kushinikiza serikali juu ya haki ya hali ya hewa salama.

Hali ya joto ulimwenguni miaka 50 iliyopita

Taarifa ya shirika la IPPC sehemu ya SR5 inaonesha athari kubwa zitokanazo na ongezeko la joto duniani, ikiwa ni pamoja na uhaba wa chakula, kuenea kwa hali ya jangwa na uharibifu wa ardhi. Athari zote hizi zitaleta matokeo mabaya katika jamii na katika uchumi. Kwa mfano:

Kuenea kwa hali ya jangwa na mmong'onyoko wa ardhi unaathiri maisha ya watu, na uwezo wa kuishi katika ardhi. Kuna uwezekano mkubwa wa watu kutafuta ardhi ya kilimo sehemu nyingine au kuhamia sehemu za mijini ili ku-jikimukimaisha. Hali hii itapeleka kuongezeka kwa migogoro kwa kuwa kadiri watu wanavyohamia kwenye maeneo mapya huingia katika migogoro na wazawa. Vilevile ongezeko la watu mijini hupelekea miji kubeba mzigo mkubwa wa kutoa huduma kwa watu hao.

Utafiti kutoka shirika la 'the International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA)' unaonesha kuna uhusiano kati ya ongezeko la ukosekanaji wa maji na ongezeko la watu mijini. Mfano, kadiri ukosekanaji wa maji ulivyoathiri mazingira ya vijijini nchini Syria, idadi kubwa ya watu walihamia mijini, ili wawze kuishi. Matokeo yake, matatizo yalionegezeka katika miji. Idadi kubwa ya watu wasiokuwa na ajira na hali ya kutokuwa na usawa katika jamii viliongezeka. Mbinu dhaifu za serikali zilichangia kuongezeka kwa mizozo na machafuko ya kisiasa, ambapo mamilioni ya watu walilazimika kukimbia Syria.

Walio kwenye hatari na mazingira hatarishi ndio ambao wataathirika zaidi na mabadiliko ya tabianchi na athari zake japokuwa wapo kwenye kundi ambalo wamechangia kwa kiasi kidogo sana kwenye uzalishaji wa gesi chafu. Katika nchi zenye uhaba wa ajira na ukosefu wa haki, uwezo wa jamii kuhimili hali ya mabadiliko ya tabianchi unaathirika kwa kiwango cha juu – sehemu zote za vijiji na mijini.

Taarifa iliyotolewa 2019 na Mwandishi Maalum kuhusu masuala ya umasikini kutoka Umoja wa Mataifa iliangazia athari za mabadiliko ya tabianchi katika umasikini. Taarifa hiiiligundua kwamba hata kama shabaha za kupunguza utoaji wa gesi chafu itafikiwa, ‘mamilioni ya watu watakua masikini, kitendo kitakachopelekea watu kuhama makazi na kukumbwa na baa la njaa.’ Katika nchi nyingi, mabadiliko ya tabianchi yanaongeza ukubwa wa matatizo yaliyokuwepo, mfanola kiwango kikubwa cha ukosefu wa ajira na umasikini..

Taarifa inasema sio tu janga la mabadiliko ya tabianchi litaleta athari kwenye chakula, makazi na maji, bali litaathiri pia serikali na taasisi za kidemokrasia

David R. Boyd ni nani?

David R Boyd ni Mwandishi Maalum wa haki za binadamu na mazingira kutoka Umoja wa Mataifa. Ni Profesa Mshiriki wa Sheria, Sera na Masuala yanayohusu Uendelevu Katika Chuo Kikuu cha British Columbia nchini Canada. Aliwahi kuingia Katika mahakama ya juu nchini Canada na alifanya kazi kama Mshauri Mkuu wa masuala ya uendelevu kwa Waziri Mkuu wa Canada, Paul Martin. Mwaka 2019, aliandaa taarifa mbili muhimu kuhusu mabadiliko ya tabianchi na haki za binadamu zilizowasilishwa na Katibu Mkuu wa Baraza la Haki za Binadamu la Umoja wa Mataifa. Ripoti ya kwanza, (Tovuti undocs. org/A/HRC/43/53)

inatoa usoefu kuhusu utekelezaji na ushawishi wa haki ya mazingira salama, safi, yenye afya na endelevu. Taarifa ya pili (Tovuti undocs.org/en/A/74/161) inazungumzia athari mbaya za hali ya hewa iliyopo ulimwenguni kwa sasa, na jukumu la haki za binadamu katika kuchochea hatua za kushughulikia changamoto hii.

kwa ujumla. Hata hivyo, Taarifa inasema serikali hazifahamu vya kutosha kuhusu athari za mabadiliko ya tabianchi kwenye suala lahaki za binadamu na hivyo hazijaweka mipango ya kuepusha athari hizo.

Kulingana na taarifa hiyo kuna uwezekano kuwa mabadiliko ya tabianchi:

- Yataongeza hali ya kutokuwepo na usawa katika jamii, yataathiri masuala yanayoleta jamii pamoja na kupelekeea ongezeko la migogoro. Inaweza kana pia ongezeko la migogoro litachangia katika watu kulinda utaifa wao, chuki dhidi ya wageni na ubaguzi wa rangi;
- Yataleta mmomonyoko katika haki za wanawake na kuzidisha ukatili wa kijinsia;
- Kubadili matumizi ya rasilimali kutoka kwenye sekta ya afya na kwenda kwenye huduma ya makazi;
- Kuathiri vibaya haki za watoto ikiwemo haki ya elimu bora ndani ya nchi;
- Kudhoofisha utu, uhuru na haki za msingi za kidemokrasia.

Taarifa hizi, pamoja na nyine nyingi zinaonesha kwamba mabadiliko ya tabianchi sio suala dogo la kushughulikia wakati mwengine. Pasipokuwa na jitihada mahususi, janga la mabadiliko ya tabianchi litaongeza umasikini na ukosefu wa usawa ulimwenguni, litadhoofisha haki za binadamu, kuharibu uongozi wa kidemokrasia na uwezo wa nchi kuongoza.

Huu ndio muktadha uliopelekeea watu wengi amba ni watetezi wa mazingira salama kutoa wito wa: "Kufanyika mabadiliko ya kimfumo, sio mabadiliko ya tabianchi." Wito huu ni utambuzi kwamba ili kufanikiwa katika mabadiliko ya kupunguza uzalishaji wa gesi chafu na kushughulikia kiwango ambacho mabadiliko ya tabianchi yanasaababisha umasikini na ukosefu wa usawa, mabadiliko makubwa yatahitajika Katika sekta ya uchumi.

Kuna uhitaji wa kuondokana na gesi chafu katika shughuli za kiuchumi duniani, mchakato unaotakiwa kuongozwa na nchi zote. Katika muktadha ulioelezewa hapo juu, suala hili likiachiwa kwa sekta binafsi pekee, haki za binadamu zitadorora na kupelekeea watu maskini na wanaoishi kwenye mazingira hatarishi kuzidi kuathirika.

"Kama mabadiliko ya tabianchi yataatumika kuhalalisha sera za kibashara ulimwenguni na kueneza ubinafsishwaji, unyonyaji wa rasilimali na ongezeko la joto duniani utaongezeka badala ya kupungua"

-Philip Alston, Mwandishi Maalum kuhusu Umaskini na Haki za binadamu kutoka Umoja wa Mataifa.

Shughuli za binadamu zinavyopelekea mchafuko wa hali ya hewa na ongezeko la joto duniani

muhtasari

Tangu kale, kumekuwepo na mabadiliko kwenye mfumo ya hali ya hewa na matukio mabaya kama vile ukame na mafuriko. Hata hivyo, tangu mwishoni mwa karne ya 19, shughuli za kiuchumi za kibinadamu zilizofanyika zaidi barani Ulaya na Amerika ya Kasikazini zilipelekea ongezeko kubwa la hewa chafu kwenye anga la dunia. Mabadiliko haya kwenye muundo wa dunia kumesababisha mabadiliko ya hali ya hewa ulimwenguni na kupelekea ongezeko la joto duniani liwe hatari zaidi pamoja na matukio ya hali ya hewa yasiyotabirika.

Chanzo cha vitu vinavyopelekea mabadiliko ya tabianchi ulimwenguni leo vilianza miaka 300 iliyopita barani ulaya kutokana na ukuaji wa viwanda. Hiki ndio kilikua chanzo cha ubepari tunaoishi nao leo: kuongezeka kwa vifaa, teknolojia na uwezo mkubwa wa kuchochlea uzalishaji. Kilichopelekea ongezeko hili ni pamoja na matumizi makubwa ya makaa ya mawe katika karne ya 19 na ongezeko kwenye matumizi ya mafuta (kama vile petroli na dizeli) kwenye karne ya 20.

Wanasayansi wa mazingira wanasema sasa tunaishi katika kipindi cha Anthropocene, ikimaanisha kuwa mabadiliko ya tabianchi ni zao la shughuli za kibinadamu.

Aina ya hewa chafu

- Hewa ya Ucaa yaani Carbon dioxide (CO₂)- inatokana na shughuli za matumizi ya gesi, makaa ya mawe na mafuta kama vile petroli/dizeli; utengenezaji wa sarufji; uchomaji kuni, na shughuli za usafishaji wa ardhi/mazingira kwa ajili ya matumizi ya kilimo.
- Gesi ya Methane (CH₄) – Mchakato wa uchimbaji mafuta, makaa ya mawe, gesi huzaa Methane, ‘biogeniki’ inayotokana katika maeneo ya majalalani baada ya taka kuoza; wakati wa uyeyukaji wa majibaridi na kutoka kwenye hifadhi za maji.
- Mabwawa na mashamba ya mpunga yaliojaa maji; umeng’enyaji chakula (ng’ombe, mbuzi, na kondoo).
- Nitrous oksidi ((N₂O) inayozaliwa kutokana na kuchoma mafuta na kuni.

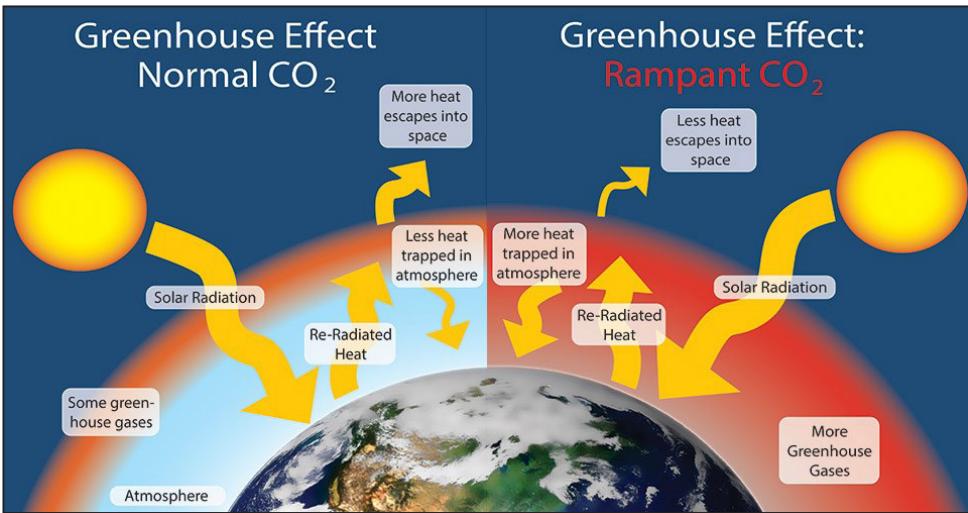
Shughuli za binadamu zinazopelekeea mabadiliko ya tabianchi ni pamoja na:

- Uchomaji wa mafuta – matumizi ya makaa ya mawe, gesi na mafuta, hutoa hewa ya ucaa kwenye anga.
- Matumizi ya bidhaa zitokanazo na mafuta, kama vile plastiki na madawa, hupelekeea uzalishaji wa hewa ya ucaa.
- Matumizi makubwa ya ardhi; kwa ajili ya kilimo-biashara hupelekeea ukataji wa miti (hali ambayo hufanya unyonywaji wa hewa ya ucaa kupungua). Mashamba ya ng’ombe yatengeneza hewa chafu (hewa ya ucaa inayotolewa wakati wa uzalishaji wa chakula cha wanyama pamoja na kutembea kwa wanyama kutoka sehemu moja kwenda nyingine. Gesi ya methane hutolewa kutoka kwa ng’ombe)

Gesi chafu kwa kiwango kinachofaa ni sehemu ya kawaida katika anga la dunia – pasipo gesi za aina hii, joto lote kutoka kwenye juu lingerudi katika anga ya dunia na kuleta barafu (sayari yetu ingefanana na sayari ya Mars). Gesi chafu ikiwa kwenye kiwango sahihi duniani, hali ya hewa huwa salama kwa ajili ya kuishi.

Ni kwanini mara kadhaa tunazungumzia hewa chafu wakati hewa ya ucaa sio gesi chafu?

Aina tofauti ya gesi chafu huathiri ongezeko la joto duniani kwa namna tofauti. Ili kuweza kupima kiwango cha joto kinachosababishwa na aina tofauti ya gesi chafu, kipimo cha kawaida kinapaswa kutumika. Kipimo hiki kinajulikana kama hewa ucaa (au Co₂). Kwa kutumia hiki kipimo, inawezekana kutambua kiwango cha hewa chafu katika anga na kuweza kulinganisha kiwango cha hewa chafu kilichopo sasahivi na kile kilichokuwepo wakati wa zamani. Kwa sasa, kiwango cha Co₂ ni kingi kwa takribani asilimia 40 ukilinganisha na karne mbili zilizopita, kiwango hiki ni cha juu zaidi kutokea ndani ya miaka 800,000.

Mfano rahisi wa kulinganisha kiwango kinachokubalika cha gesi chafu(kushoto) na kiwango cha gesi chafu kinachoongezeka(kulia) kinachozalisha joto ulimwenguni
CHANZO: US National Park Service

Uimarishwaji wa uzalishaji wa shughuli za biashara umeharibu uwiano wa gesi chafu. Kiwango kikubwa cha mkaa na mafuta kinachomwa kwa ajili ya kukuza uchumi wa kibebari. Sehemu kubwa ya ardhi imebadilishwa matumizi kwa ajili ya uzalishaji wa mazao ya kibiashara, malisho ya mifugo, na kufuga wanyama kwa ajili ya nyama. Mabaki mengi ya uchafu hayana matumizi mbadala.

Gesi chafu inazaliwa na kuingia katika anga kwa wingi, na hupelekeea anga kubakia na kiwango kikubwa cha joto kinachotolewa na jua kuliko ilivyo kawaida. Matokeo yake kiwango cha joto duniani kinapanda kwa kasi. Ongezeko la joto ndio linasababisha mabadiliko ya tabianchi yanayoathiri usalama wa chakula, vyanzo vya maji, upatikanaji wa umeme n.k.

Sinki za kaboni yaani carbon sinks ni vitu vya asili vinavyonyonya hewa ya ukaa. Mionganini mwao ni bahari, udongo na mimea. Miti inapokatwa na ardhi kusafishwa kwa ajili ya matumizi ya kilimo, kiasi kikubwa cha hewa ukaa ambacho kimekua kikihofadhiwa na sinki za kaboni huzalishwa.

Kiwango cha ongezeko la joto la wastani tangu 1888 kimekua takriban nyuzi joto 1 juu ya kiwango kilichokuwepo klabla ya kuwasili kwa viwanda. Taarifa ya IPPC ya mwaka 2018 iliyoangazia athari za ongezeko la joto la nyuzijoto 1.5 inakadiria kuwa tutafikia kiwango hiki kati ya mwaka 2030 na 2052 iwapo hakutakuwa na mabadiliko stahiki. Hii ni kati ya miaka 10 – 32 ijayo. Kizazi hiki kilichopo kitaona thari zake, ila watoto na wajukuu wa kizazi cha sasa

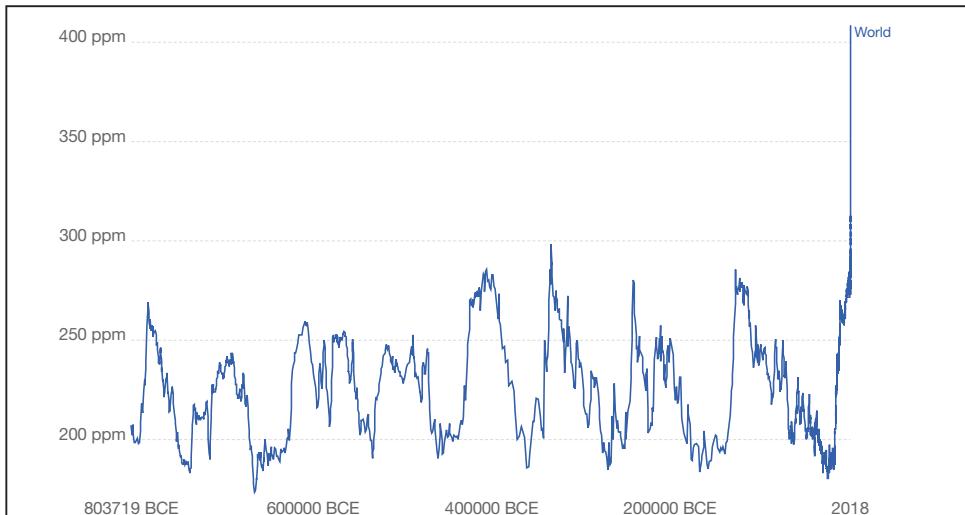
wapata athari zaidi. Ongezeko la joto ambalo limekwishatokea linatosha kuwa na athari zinayoweza kusababisha:

- Ongezeko la kiasi cha maji baharini kutokana na kuyeyuka kwa barafu.
- Upotevu mwangi wa maji kwa njia ya mvuke kitendo kitakachopelekea bahaari kuwa na chumvi nyingi, hivyo kuwa na madhara katika maisha ya vi-umbe wa baharini. Vyanzo vya maji vilivyoathirika vitatoa kiwango kidogo cha maji. Kuyeyuka kwa maji mengi katika anga yanayobeba joto jingi kutaapelekeea mvua kubwa na kuyeyuka kwa barafu.
- Upungufu wa barafu kwenye ukanda wa kaskazini na kusini mwa dunia kutokana na miale mingi ya juu.
- Kuyeyuka na kupungua kwa theluji na barafu.
- Mabadiliko Katika mawimbi ya bahari.

Mabadiliko yote haya yanaonekana madogo lakini yanachangia kudhoofisha na kupoteza uiamara wa mazingira hivyo kuyafanya yawe na uwezo mdogo wa kuhimili uhai wetu.

Ni muhimu kukumbuka kwamba ongezeko la joto ulimwenguni halina athari zinazofanana katika sehemu zote na kwa wakati wote. Kwa mfano, bara la Afrika litakuwa na ongezeko la joto (wastani wa mara moja na nusu zaidi) kuliko wastani wa ulimwengu kwasababu ya ukubwa wa ardhi yake. Matokeo yake kutakuwepo na athari kubwa sio barani Afrika pekee bali katika ulimwengu wote.

Kiwango cha CO₂ katika anga

Mnamo mwaka 2013, kiwango cha hewa ukaa kilivuka 400 ppm kwa mara ya kwanza katika historia ndani ya miaka 800,000
CHANZO: UK Met Office Hadley Centre

Kadiri mabadiliko ya tabianchi yanavyoendelea tutashuhudia

- Kuongezeka kwa kiwango cha maji baharini kadiri barafu inavyoyeyuka.
- Upotevu mwinci wa maji kwa njia ya mvuke kitendo kitakachopelekea bahari kuwa na chumvi nyingi, hivyo kuwa na madhara katika maisha ya viumbe wa baharini. Vyano vy a maji vilivyoathirika vitatoa kiwango kidogo cha maji. Kuyeyuka kwa maji mengi katika anga yanayobeba joto jingi kutaapelekea mvua kubwa na kuyeyuka kwa barafu.
- Upungufu wa barafu kwenye ukanda wa kaskazini na kusini mwa dunia kutokana na miale mingi ya juu.
- Kuyeyuka na kupungua kwa theluji na barafu.
- Mabadiliko Katika mawimbi ya bahari.
- Kukosekana kwa maji.
- Madhara katika ubora wa maji – dhoruba zitaongezeka na kuhamishia udongo kwenye mifumo ya maji, upotevu mwinci wa maji kwa njia ya mvuke utapunguza kiwango cha maji katika mabwawa na kuhamishia mchanga Katika mfumo wa maji. Vyano vy a maji salama vitaathirika kwa maji ya chumvi kuingia kwenye vyano hivyo kadiri kiwango cha maji ya bahari kinavyoongezeka.
- Makazi ya watu waishio kando ya bahari yatafurika.
- Bahari itaongezeka tindikali na chumvi na kupelekeea vifo kwa samaki wengi, mimea na viumbe wengine wa baharini ambao hawawezi kuishi katika hayo mazingira.
- Maeneo ya ardhi nyevu yataathirika.
- Ongezeko la jangwa kutapelekea maeneo ambayo yalifaa kwa kilimo yasifae tena.
- Moto utazuka katika mapori kadiri joto linavyoongezeka na majani yatakuaka.
- Uhaba wa chakula utaenea zaidi kwakua mazao yatapandwa kwa muda mfupi ndani ya mwaka. Itabidi tuanze kupanda aina tofauti ya mazao yatakayoendana na hali ya hewa inayoletwa na mabadiliko ya tabianchi.
- Kuongezeka kwa mmomonyoko wa ardhi.
- Ongezeko la wadudu na magonjwa ambayo yanaweza kuishi kwenye mazingira ya joto. Hii itaathiri uzalishaji wa chakula na afya za binadamu.
- Athari kwenye chakula na maji kutaathiri pia afya za binadamu na uwezo wao wa kujihami na magonjwa mengine na kuumwa.
- Matukio mabaya zaidi ya hali ya hewa yatalemea rasilimali za miji, wilaya, nchi pamoja na kusababisha vifo na majeraha kwenye jamii.

- Inakadiriba kwamba ongezeko la joto kwa nyuzijoto 1 barani Africa litaathiri asilimia 65% ya uwezo wake wa kuzalisha mahindi pamoja na asilimia 20 ya uwezo wake wa kuzalisha chakula kwa ujumla.

Wanasayansi wanazungumzia kuhusu kipindi ambacho mabadiliko ya tabianchi hayataweza kurekebishi, kipindi ambacho kiwango cha uharibifu wa mazingira na hali mbaya ya hewa vitakua kawaida. Kuna makadirio tofauti juu ya kipindi hicho, baadhi ya wanasyansi wanatabiri kuwa bado miaka 40. Sehemu ya makadirio hayo yanahusu kipindi ambacho dunia haitawenza tena kunyonya hewa ya ukaa inayozaliwa kutokana na shughuli za kibinada-

mu (pale ambapo sinki za kaboni hazitaweza tena kunyonya hewa ya ukaa). Haya ni matokeo ya hewa ya ukaa ambayo hubakia angani na kupelekeea ongezeko la joto kali ulimwenguni na kusababisha uharibifu wa mfumo wa urejesho wa hali ya hewa.

Kuna majawabu ya aina mbili kuhusu janga la mabadiliko ya tabianchi – moja (ni kupunguza uzalishaji wa gesi chafu) na nyingine ni (kupambana na matokeo ya mabadiliko ya tabianchi).

Kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi kunahusisha upunguzaji wa kiwango cha hewa ya ukaa kinachoenea katika anga. Hii inahusisha mabadiliko kwendwa kwenye uchumi unaotoa hewa ya ukaa kwa kiasi kidogo kuititia:

- Kuhama kutoka kutumia makaa ya mawe, umeme wa mafuta kwenda kwenye matumizi ya nishati jadilifu na isiyotoa uchafu.
- Kupunguza au kuachana kabisa na mfumo wa usafirishaji unaotegemea nishati ya mafuta na kuboresha huduma za umma za usafirishaji
- Kubadilisha mifumo ya uzalishaji kutoka matumizi ya madawa ambayo yana kemikali ya hewa ya ukaa na plastiki

Kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi kunahusisha kushughulikia athari za mabadiliko ya tabianchi. Yanahusisha jamii kuwa na ustahimilivu zaidi katika mabadiliko ya tabianchi kwa kuchukua hatua kama vile:

- Kuotesha miti sehemu ambazo imekatwa kwa ajili ya mkaa/kuni au kuan-daa mazingira ya kuotesha mazao sehemu ambapo udongo umemomonyoka.
- Kuboresha mifumo ya kuitisha maji yatokanayo na mafuriko.
- Mabadiliko ya aina ya mazao yanayopandwa baadhi ya sehemu kutokana na mabadiliko ya hali ya hewa.

Nchi tofauti zimeweka msisitizo tofauti kwenye njia za kupunguza na kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi. Kwa nchi kama Marekani, ambayo inazalisha hewa chafu kwa wingi, msisitizo unatakiwa kuwa kwenye upunguzaji wa uzalishaji wa gesi chafu. Kwa nchi kama Kenya, ambayo inazalisha hewa chafu kidogo, lakini inaathirika zaidi na mabadiliko ya tabianchi, msisitizo unatakiwa uwe kwenye kukabiliana na kuendana na athari za mabadiliko ya tabianchi.

Fiji, 2018

Kwanini mabadiliko ya tabianchi ni muhimu kwa vyama vya wafanyakazi katika huduma za umma

Athari za mabadiliko ya tabianchi ni dhahiri. Athari katika afya za binadamu, usalama wa chakula, upatikanaji wa maji na usafi wa mazingira zimeshatambulika. Hii inamaanisha ulimwenguni kote watu watahitaji huduma za umma zaidi ili kukabiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi. Pasipo ulimwengu kuongeza huduma za umma, wafanyakazi katika huduma za umma watakuwa kwenye hatari zaidi, ubora wa huduma utashuka, na jamii itateseka. Huduma za umma tayari zimeshapangwa kwa upya na katika muktadha wa mabadiliko ya tabianchi – iwapo vyama vya wafanyakazi havitashiriki katika mabadiliko haya, mazingira ya kazi yatadorora na wafanyakazi wa huduma za umma watabeba mzigo wa majukumu bila kuwa na uhakika wa nini kinafuata.

Janga la mabadiliko ya tabianchi linatuathiri sote – katika makazi, majumbani na katika jamii. Linaathiri hospitali, shule, maduka – kila sehemu na kila kitu ambacho ni sehemu ya maisha yetu ya kila siku inaathirika na zitaendelea kuathirika kutokana na mabadiliko yanayoletwa na binadamu katika hali ya hewa.

Taarifa maalum ya IPCC ya mwaka 2018, inayoangazia athari za ongezeko la joto ulimwenguni kwa kiwango cha nyuzijoto 1.5 inaonesha athari zinazohusiana na hali ya hewa kwenye sekta ya afya, maisha, usalama wa chakula, upatikanaji wa maji, usalama wa binadamu na ukuaji wa uchumi zitaongezeka. Miongoni mwa athari nyingi zinazotajwa kuwa juu kwenye taarifa hii ni pamoa na magonjwa na vifo vinavyotokana na ongezeko la joto, ambapo miji

itaathirika zaidi kutokana na kuongezeka joto kali, ongezeko la magonjwa, taitizo la maji, ongezeko la athari za kiafya, kazi za kujipatia kipato, chakula, maji, na ukuaji wa kiuchumi.

Haya yote ni maeneo ambayo wafanyakazi wa serikali, kutoka sekta tofauti tofauti, na katika ngazi zote za serikali hupatikana. Hivyo maisha yao ya kila siku kama wafanyakazi tayari yanaathirika na mabadiliko ya hali ya hewa pamoja na athari zake, na wataendelea kuathirika.

Wafanyakazi wa serikali za mitaa na mikoa wanapaswa kushughulikia athari za mabadiliko ya tabianchi kwenye miji, katika muktadha ambaou uhamiaji katika maeneo ya miji unaongezeka kwa kasi. Mabadiliko yanahitajika kuifanya miji iendeshwe kwa misingi ya haki, usalama na yenye mazingira endelevu na stahimilivu. Vyama vya wafanyakazi vina jukumu kusaidia kutengeneza na kutekeleza mazingira rafiki na suluhu zenyet kujali usawa pamoja na sera zi-nazoangazia changamoto zote za mabadiliko ya tabianchi na ukuaji wa miji.

Wafanyakazi katika sekta ya afya wanaathirika kutokana na ongezeko la magonjwa; majeraha na vifo vinavyosababishwa na matukio ya dharura yahayohusiana hali ya hewa kama vile dhoruba, mafuriko na moto; ongezeko la mataitizo ya kiafya kadiri majanga ya mafuriko na ukame yanavyoathiri upatikanaji wa chakula.

Mshirika Mhamasishaji wa PSI mjini Santiago, Chile, Desemba 2019.
Bango linasoma: "Okoa sayari, badilisha mfumo"

Mabadiliko ya tabianchi, mazingira ya kazi na vipaumbele vya majadiliano

Kutokana na ukali wa athari za hali ya hewa kwenye makazi, vyama vya wafanyakazi katika huduma za umma katika idara zote vinahitaji kutengeneza na kuweka vipaumbele pamoja na waajiri wao ili kuhakikisha:

- a) kuna fedha za kutosha zilizotengwa kwa ajili ya mafunzo na uboreshaji wa vifaa vya usalama;
- b) Hatua zinachukuliwa kuwasaidia wafanyakazi kukabiliana na joto pamoja na hali mbaya ya mazingira;
- c) Wafanyakazi wapo wa kutosha ili kukabiliana na ukubwa wa changamoto zilizopo;
- d) Upatikanaji wa huduma bora za umma kwa wote pamoja na hali mbaya iliyopo;
- e) Mabadiliko yanafanyika katika mfumo wa utendaji kazi ili kupunguza uzalishaji wa hewa chafu na kuendana na mabadiliko ya tabianchi. Huduma za umma kama vile hospitali, maktaba, shule, vituo vya polisi, vyuo vikuu n.k vinabadilika kuwa ‘kijani’ pamoja na maeneo ya kazi, na vifaa husika;
- f) Wafanyakazi wana ujuzi mkubwa na uelewa wa mchakato wa majukumu katika sekta zao na wapo kwenye nafasi nzuri kutoa mapendekezo ya kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi. Mapendekezo hayo yanaweza kuleta tija kwa vyama vya wafanyakazi;
- g) Utekelezaji wa biashara, na utawala wa wafanyakazi katika ngazi ya viwanda kwa ajili ya mabadilko ya kijani, afya na usalama.

Sekta ya nishati, ambayo inajumuisha umeme na joto, ndio hutoa gesi chafu kwa wingi. Sekta hii inashuhudia utumiaji mkubwa wa nishati jadilifu-katika nchi hii hujumuisha kuhamia kwenye mfumo mpya wa nishati suala ambalo huwa na athari kubwa kwa wafanyakazi wa sekta ya nishati.

Maji na usafi wa mazingira vitaathirika kutokana na vyanzo vya maji vilivyo-oathirika na kutakuwa na ongezeko la uhaba wa maji duniani.

Wafanyakazi katika vitengo vya dharura watakuwa na mzigo mkubwa wa majukumu katika kushughulikia majanga ya dharura yanayoongezeka kama vile dhoruba, mafuriko, moto katika mapori n.k.

Kutokana na mabadiliko katika sehemu za kazi yanayotokana na mabadiliko ya tabianchi, vyama vya wafanyakazi katika huduma za umma itabidi viainishe na kujumuisha mahitaji mapya katika mikakati ya majadiliano yao na serikali na wadau (tizama jedwali hapa juu).

Mkataba wa Paris-2015 unarejea umuhimu wa “kuzingatia haki katika kipindi cha mpito kwa wafanyakazi na kutengenezwa kwa ajira zenye staha na kazi zenye bora.” Mabadiliko haya hayawezi kutokea bila ujumuishwaji wa vyama vyaya wafanyakazi katika mchakato huo. Na si tu katika sekta ya nishati ambapo suala la kuzingatia haki katika kipindi cha mpito linabidi kuzingatiwa. Wakati wowote ambapo ajira zitaathirika kama moja wapo ya mbinu za kupambana na mabadiliko ya tabianchi, utekelezaji wa mbinu hizo lazima uzingatie haki.

Vyama vyaya wafanyakazi ni nguvu kubwa katika jamii na hivyo vinapaswa kujumuishwa katika mijadala inayohusu mabadiliko ya tabianchi katika ngazi ya serikali na si tu katika eneo ya kazi. Vyama vyaya wafanyakazi na wanachama wao hususa ni wale waliopo katika huduma za umma, zinaweza kutoea mchango katika mijadala inayohusu sera za kutengeneza na kutekeleza Mkakati wa Kitaifa Kupunguza Uzalishaji wa Hewa ya Ukaa, na jitihada ambazo zinatakiwa kufanyaika kufikia malengo ambayo nchi imejiwekea; pia katika sera na sheria za mabadiliko ya tabianchi kwa ujumla.

ITUC na maana ya Kipindi cha mpito chenye Haki

Shirika la The International Trade Union Confederation lilishawishi kwa muda mrefu kuwepo kwa kanuni ya “kipindi cha mpito chenye haki” katika makubalino na ahadi za Umoja wa Mataifa kuhusu mabadiliko ya tabianchi. Msemo wa “hakuna kazi kwenye sayari iliyokufa” ulichochea mijadala. Mwaka 2015, maneno “kipindi cha mpito chenye haki” yaliwekwa katika utangulizi wa Makubaliano ya Paris. Mashirika mengi yanatumia maneno haya, japokuwa maana halisi hutofautiana kulingana na muktadha wa anayetumia.

Kuanzia mwaka 2019, ITUC ilizindua kampeni ya “linda kazi zetu dhidi ya mabadiliko ya tabianchi,” kushawishi vyama vyaya wafanyakazi kuwaleta pamoja wafanyakazi kuhakikisha maeneo ya kazi yanakuwa ya kijani. ITUC huchochea vyama vyaya wafanyakazi kuchukua hatua kila tarehe 24 Juni kila mwaka, kutoea picha kuwa wafanyakazi wanaweza kusaidia kuleta tofauti. TOVUTI: www.ituc-csi.org.

Siasa za kimataifa Kuhusu Mabadiliko ya Tabianchi

Nchi 195 zimetia Saini Mkataba wa Umoja wa Taifa kuhusu Mabadiliko ya Tabianchi (UNFCCC). Mkataba huu ni muhimu kwa kuwa serikali zimeweka makubaliano kuhusu kupunguza gesi chafu na kushughulikia athari za mabadiliko ya tabianchi. Tangu 1995, serikali zimekuwa zikikukutana mara mbili kwa mwaka katika mukutano wa wanachama, lakini baada ya nusu karne, kumekuwa hakuna jitihada za kuridhisha kufikia malengo ya pamoja. Japokuwa kuna mafanikio yaliyofikiwa, bila kuwepo na jitihada za pamoja baina ya vyama vya wafanyakazi na asasi za kiraia, serikali zitaendelea kushawishiwa na makampuni na mashirika makubwa, wakiwemo wakuu wa wazalishaji wa mafuta. Kazi ya vyama vya wafanyakazi katika kuleta mabadiliko ya kijani na yenye kuweka mbele haki na malengo makubwa katika kupunguza gesi chafu ni muhimu.

Mabadiliko ya tabianchi sio tatizo la nchi moja na haliwezi kutatuliwa na nchi moja na kuacha nchi zingine. Utoaji mkubwa wa gesi chafu huathiri sayari yote, na sio nchi ambayo imetoa hewa hiyo. Mataifa makubwa, kama vile Marekani na mataifa ya Ulaya Magharibi, pamoja na China, hutoa gesi chafu kwa kiwango cha juu ukilinganisha na mataifa mengine. Hali hii imepeleka kuwepo kwa Kanuni ya “wajibu wa pamoja, majukumu tofauti.”

Mataifa yaliyoendelea katika sekta ya viwanda hutoa gesi chafu kwa kiasi kikubwa-kutokana na utoaji hewa kutoka kwenye mifumo ya uzalishaji pamoja na shughuli za kilimo-biashara; na mtindo wa maisha uliojikita zaidi katika matumizi makubwa ya nishati. Tofauti na nchi hizo, bara la afrika, pamoja na maeneo ya bara la Asia na Latini Amerika, japokuwa hutoa gesi chafu kwa ki-

Common but differentiated responsibility

Mkataba wa Umoja wa Taifa kuhusu Mabadiliko ya Tabianchi (UNFCCC), uliokubaliwa mnamo mwaka 1992 na kutiwa saini na nchi 195, umeweka kanuni ya "wajibu wa pamoja majukumu tofauti."

Kanuni hii inamaanisha

- Pamoja – Nchi zote zinakumbwa na tatizo la mabadiliko tabianchi hivyo hazina budi kuchukua hatua;
- Jukumu- Nchi zinakuwa na majukumu tofauti katika kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi kwa kuwa nchi hutofautiana katika kiwango cha uzalishaji wa gesi chafu;
- Uwezo - Nchi tofauti huweza kuchukua hatua tofauti tofauti katika kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi kwa kuwa nchi huwa na uwezo tofauti wa rasilimari, teknolojia, ujuzi na fedha.

Kwa ufupi, nchi Tajiri na zenyekutoa gesi chafu kwa wingi (japo si mara zote) zinatakiwa kuchukua hatua nyingi zaidi.

wango cha chini, hukumbwa na athari kubwa za mabadiliko ya tabianchi kwa kuwa hawana miundombinu ya kujikinga na kujilinda dhidi ya athari za mabadiliko ya tabianchi.

Kwa bahati mbaya, mpango wa pamoja wa mataifa yote amba ni muhimu katika kupunguza uzalishaji wa gesi chafu, umekuwa wenye kusita.

Katika mwaka 1960 na 1970 wanasyansi wengi walanza kuona kuwa ongezeko la utoaji hewa wa gesi chafu katika anga kunasabisha kuongezeka kwa joto duniani. Mpaka mwaka 1990 wanasyansi walihitimisha kuwa hali hii inasababishwa na shughuli za kibinadamu.

Ili kutafiti zaidi na kuelewa athari za mabadiliko ya tabianchi katika sayari, Shirika la hali ya Hewa Duniani pamoja na Shirika la Mazingira la Umoja wa Mataifa yalianzisha shirika la International Panel on Climate Change (IPCC) mnamo mwaka 1988. Tangu hapo, shirika hili limekuwa likitoa taarifa za tathmini zinazoonesha uelewa wa kisayansi kuhusu mabadiliko ya tabianchi na masuala yanayofanania hayo. Katika wakati huu, na muhimu zaidi, shirika hili limejikita katika kuangazia athari za kisiasa na uchumi zinazoletwa na mabadiliko tabianchi.

Ripoti ya tano ya tathmini ilitolewa mwaka 2014, na ripoti ya sita itatolewa mwaka 2020. Tangu 2014, IPCC imetoa ripoti tatu. Kuna ripoti ya ongezeko la joto kufikia nyuzijoto 1.5 (2018); taarifa ya mabadiliko ya hali ya hewa na ardhi (2019); na taarifa ya bahari na barafu (2019).

Katika mtukano wa wakuu wa nchi mnamo mwaka 1992, ambao uliandaliwa na Umoja na Mtaifa, nchi zilikubaliana kuja na mpango wa kuthibiti utoati wa gesi chafu na kushughulia athari za mabadiliko ya tabianchi. Mkataba wa kimataifa wa mazingira uliokubaliwa uliitwa Mkataba wa Umoja wa Taifa kuhusu Mabadiliko ya Tabianchi (UNFCCC). Mkataba huu ulipitishwa mnamo mwaka 1992 katika mkutano wa dunia, uliofanyika mjini Rio de Janeiro, na ulianza kutumika mnamo mwaka 1994 baada ya serikali na shirikisho (kama Umoja wa Ulaya) waliporidhia mkataba huo; tangu mwaka huo, nchi 195 zimeshatia saini.

Tangu mwaka 1995, nchi wanachama katika mkataba wa UNFCC wamekuwa wanakutana kila mwaka katika mkutano wa wanachama (COP)-kila mkutano

Mchango wa nchi mbalimbali katika utoaji hewa ya ukaa mpaka 2018

	Mchango Kidunia % 1970-2017	Mchango Kidunia % 2018	Asilimia ya Mabadiliko 2017-2018	Asilimia ya wastani wa mabadiliko tangu mwaka 2015
Marekani	21.0	13.9	+2.9	+0.3
China	17.0	29.7	+1.5	+1.3
Umoja wa Ulaya	16.9	9.1	-1.9	-0.3
India	3.7	6.9	+7.2	+4.7
Urusi	7.2	4.6	+3.6	+1.1
Japani	4.6	3.2	-1.7	-0.8
Irani	1.2	1.9	+4.8	+5.3
Korea Kusini	1.4	1.8	+2.9	+2.9
Saudi Arabia	1.1	1.6	-1.1	+0.9
Canada	2.0	1.6	-0.1	+0.3
Indonesia	0.9	1.5	+4.8	+4.4
Brazil	1.2	1.3	-1.3	-1.8
Mexico	1.3	1.3	-2.3	+0.6
Afrika Kusini	1.3	1.3	+1.0	0.0
Turkey	0.2	1.1	+0.6	+4.6
Australia	1.2	1.1	+0.9	+1.1
Usafirishaji wa bidhaa kimataifa	1.8	1.8	+2.0	+2.2
Shughuli za usafiri wa anga kimataifa	1.3	1.5	+1.0	+2.0

CHANZO: Joint Research Centre, European Commission

Mkutano wa Umoja wa Mataifa Kuhusu Mabadiliko ya Tabianchi (COP21) ulifanyika mjini Paris, Ufaransa, kuanzia tarehe 30 Novemba mpaka tarehe 12 Disemba 2015, ukijumuisha washiriki kutoka nchi 196.

kufanyika katika mji tofauti ulimwenguni. Katika mikutano hii, nchi hujaribu kujadili ufanyaji kazi wa kanuni zilizoneshwa hapo juu. Kwa kiasi gani kila nchi ipunguze utoaji wa gesi chafu? Nani alipie madhara ya mabadiliko ya tabianchi? Kwa namna gani nchi zibadilishe mifumo yao ya kiuchumi ili kuhamia katika uchumi usiochafua mazingira?

Licha ya kuwa na mikutano ya wanachama 24 tangu mwaka 1995, bado hakuna makubaliano yanayobana kisheria kuhusu kupunguza gesi chafu na pia nchi gani zibebe gharama za kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi.

Vyama vya wafanyakazi, pamoja na mashirikisho ya vyama vya wafanyakazi, ikiwemo PSI, wameshiriki katika mikutano yote ya nchi wanachama (kama waangalizi), na katika mikutano inayoendeshwa sambamba ambapo wanamazingira, wanaharakati, vikundi vya kijamii na vyama vya wafanyakazi hukutana kushawishi serikali kukubali kupunguza kwa kiwango cha juu upunguzaji wa uzalishaji wa gesi chafu. Wakati asasi za kiraia zilivyoingia katika mikutano wa wanachama wa 15 mjini Copenhagen, kulikuwa na mwelekeo hasi kuwa makubaliano yatafikiwa.

Mjini Durban katika mikutano wa 17 wa nchi wanachama, mwaka 2011, mchakato wa kufikia makubaliano mapya ulizinduliwa. Mchakato huu ulipelekea kutiwa saini kwa Makubaliano ya Paris Kuhusu Mbadiliko ya Tabianchi mnamo mwaka 2011. Makubaliano ya Paris yalipata nguvu mnamo mwaka 2016 baada ya nchi 55 kuridhia.

Makubaliano haya yalichukuliwa kuwa ni ya kihistoria kwa kuwa yalikuwa ni makubaliano ya kwanza duniani kuhusu mabadiliko ya hali ya tabianchi. Katika Mkataba huu nchi zimekubali kuthibiti ongezeko la joto kwa nyuzijoto 2 juu kidogo ya hali ilivyokuwa kabla ya wakati wa viwanda lakini kwa lengo la kudhibiti ongezeko la joto kwa nyuzijoto 1.5. Lakini, makubaliano haya haya-jumuishi malengo ya lazima kwa nchi. Nchi zimeachiwa uhuru wa kutengenza mipango yao ya ndani, na kwa viwango vyta upunguzaji wa uzalishaji wa hewa ya ucaa watakavyopanga wao. Mpango wa kila nchi unaitwa ‘Mkakati wa Kitaifa Kupunguza Uzalishaji wa Hewa Ukaa.’ Mwaka 2023 kutakuwa kuna tathmini ya kimataifa kuangalia kiasi gani malengo katika “Mikakati ya Kitaifa Kupunguza Uzalishaji wa Hewa Ukaa” yamefikiwa.

Mfumo wa uchangiaji fedha ulikubaliwa na nchi zilizoendelea kuwa wat-achangia angalau billioni za kimarekani 100 kwa mwaka kuzisaidia nchi zenye uchumi mdogo kukabidiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi.

Kwa kuongezea, kama moja ya matokeo ya hamasa iliyofanywa na vyama vyta wafanyakazi, Mkataba wa Paris, kwa mara ya kwanza uliweka rejea kuhusu kuwa na wakati wa mpito unaozingatia haki, japo kuwa suala hili haliwabani wanachama. Msingi huu unatambulika kama “Kipindi cha mpito chenye haki katika sehemu za kazi na uwepo wa kazi zenye staha na zenye ubora.”

Kanuni ya kipindi cha mpito chenye kuzingatia haki imekuwa msingi wa mbinu ya ITUC kwa ajili kupunguza hewa ya ucaa inayoletwa na shughuli za uchumi. Inajikita kwenye uelewa kuwa wafanyakazi, ambao sio chanzo cha uzalishaji wa hewa ya ucaa, hawatakiwi kubeba gharama za kipindi cha mpito kinachotakiwa ili kuleta mabadiliko stahiki. Mifumo mipya ya kiuchumi huwekwa wakati wa kipindi cha mpito kutoka kutumia umeme unaozalishwa kwa makaa ya mawe, magari yanayotumia mafuta ya petroli, mabadiliko katika uzalishaji, ujenzi, kilimo na misitu. Katika jitihada zote hizi wafanyakazi hawatakiwi kupata tatizo la kutokuwa na ajira, umasikini na kunyanyaswa.

Tangu kuja kwa Makubaliano ya Paris, changamoto zimekuwa zikijitokeza katika utekelezaji wake:

Kukosekana kwa nia thabiti: Mkataba huu umejikita katika nchi kuchukua hatua zao wenyewe kadri wanavyoona inafaa kupunguza uzalishaji wa hewa ya ucaa. Kwa ujumla, Mikakati ya Kitaifa Kupunguza Uzalishaji wa Hewa Ukaa katika nchi zote kama ilivyokubaliwa katika Mkataba wa Paris inazidi uzalishaji wa hewa ucaa ya nyuzijoto 2. Ahadi za nchi kwa sasa zitapelekea kuongeze-ka angalau kwa nyuzijoto 3 juu ya kiwango kilichokuwa kabla ya wakati wa viwanda. Kama inavyooneshwa katika sehemu ya 2 ya mwongozo huu, hata ongezeko la nyuzijoto 1.5 litasababisha majanga makubwa ya kimazingira na

changamoto katika jamii.

Tangu kuja kwa Mkataba wa Paris, nchi chache zimechukua hatua kufikia ahadi zaao za kupunguza uzalishaji wa hewa ya ukaa. Lakini utoaji wa hewa ya ukaa katika dunia unaongezeka. Katika mkutano wa wanachama wa 24, uliofanyika mjini Katowine nchini Poland ilisisitizwa kuwa ahadi za nchi mbalimbali hazina mashiko na hazitoshi. Kwa mwaka 2017, miaka miwili baada ya mkataba wa Paris, ulishuhudia ongezeko la utoaji wa gesi chafu ambayo ilifika sehemu 405 kati ya sehemu milioni moja- hii ni rekodi kubwa kuwahi kufikiwa. Marekani, ambaye ndiye mtoaji mkubwa wa gesi chafu, imejitoa katika Mkataba wa Parisi chini ya uongozi wa Raisi Trump. Harakati za kujiondoa zilianza mwezi Novemba 2019.

Mkataba wa Paris pia hauwafungi kisheria nchi wanachama. Ahadi zilizowekwa na nchi wanachama ni za hiari na hakuna jinsi ya kuhakikisha nchi zinawajibika katika kutekeleza ahadi zake.

Japokuwa suala la kuzingatia haki katika kipindi cha mpito kimewekwa ndani ya Mkataba wa Paris, kuna maudhui machache kwenye eneo hilo. Pia hakuna msukumo wa kutosha ili serikali na makampuni yaache kutoa ahadi bila kuchukua hatua mathubuti kuhusu utekelezaji wa Mkataba huu.

Mkataba wa Mshikamano na Wakati wa Mpito Wenye Kuzingatia Haki wa Silesia, yaani “Solidarity and Just Transition Silesia Declaration” ulitiwa Saini kwenye mkutano wa nchi wanachama wa 24 mjini Katowine na nchi 50. Mkataba huu unatilia mkazo kuhusu umuhimu wa kipindi cha mpito chenye kuzingatia haki “na uwepo wa ajira zenye staha na ubora” kama sehemu ya maendeleo yatakayopelekea kiwango cha chini cha utoaji wa hewa ya ukaa.

Uzoefu unaonesha kuwa serikali haziwezi kuwa msitari wa mbele katika kuhakikisha kipindi cha mpito chenye kuzingatia haki. Vyama vya wafanyakazi na asasi za kiraia lazima ziwe mstari wa mbele kuchukua hatua ili kutoa hamasa katika kufikiwa kwa suala hili.

Kipindi cha mpito chenye kuzingatia haki hakiwezi kukumbatia kufungua uchumi kwa masoko. Pia kipindi cha mpito chenye kuzingatia haki kama kipaumbele cha wafanyakazi hakitatokea isipokuwa, kwa kutengeza ubia baina ya vyama vya wafanyakazi na asasi za kiraia, ili waongoze katika kutoa maudhui na muelekeo stahiki.

Madhara ya mabadiliko ya tabianchi katika huduma za umma

muhtasari

Huduma za umma zina mchango mkubwa katika upunguzaji wa uzalishaji wa hewa ya ukaa pamoja na athari za mabadiliko ya tabianchi. Kwa kuchukua jitihada za kisekta, sehemu hii ina angalia athari za mabadiliko ya tabianchi kama zilivyoelezewa na wanachama wa PSI. Kutokana na janga la mabadiliko ya tabianchi ni mabadiliko yapi yanatakiwa kufanyika katika sekta hizi ili kuhakikisha upatikanaji wa huduma bora za umma?

AFYA

Wakati ambapo mzigo wa kazi unaongezeka kwa wafanyakazi wa sekta wa afya kunakosababishwa na hatua kali zilizochukuliwa na serikali ulimwenguni, pia kuna kuongezeka kwa majukumu kunakotokana na mabadiliko ya tabianchi. Mzigo wa magonjwa unaongezeka kutokana na kuongezeka kwa magonjwa ya mlipuko ambayo yanaongezeka kila siku na kusambaa sehemu nyingi. Mabadiliko katika joto, kiasi cha mvua, ukame-vinachochea magonjwa ya mlipuko kuhamia sehemu mpya ambapo yanaweza kushamiri. Wadudu hubeba magonjwa, kama vile mbu(ambao husababisha malaria, homa ya manjano na homa ya dengu) na kupe (ambao husababisha magonjwa ya lyme, homa inayosabishwa kupe) huweza kushamiri katika maeneo mapya.

Sehemu ya 6

Virusi vya Korona na Mabadiliko ya Tabianchi

Mwezi wa tatu 2020, Shirika la Dunia Ulimwenguni(WHO) lilitaja virusi vya korona kama janga la dunia. Mwezi wa tano, visa 4,000,000 vilikuwa vimeripotiwa katika nchi 187, pamoja na vifo 300,000. Virusi vya korona ni hatari kwa kuwa huathiri mfumo wa kupumua- jambo ambalo ni sababu kubwa ya vifo vinavyosababishwa na virusi hivyo. Ongezeko la hewa ya ukaa linaonekana katika ongezeko la uchafuzi wa hali ya hewa. Inakadiriwa kuwa, ongezeko la uchafuzi wa hali ya hewa umeshasababishwa vifo vingine milioni 8.8 duniani-vungi kati yao vikiwa vinahusishwa na matatizo ya kupumua. Nchini China, wakati wa janga la SARS, watu waliokuwa wakitokea katika mae-neo yenye uchafuzi mkubwa wa hali ya hewa walikuwa kwenye hatari ya kufa mara mbili zaidi. Ni mapema sana kuhusisha vifo vinavyosababishwa na virusi vya Korona na janga la mabadiliko ya tabianchi, lakini ni rahisi kuhitimisha kuwa katika hali am-bayo mabadiliko ya tabianchi yameathiri hali ya hewa, ni rahisi kwa virusi vinavyoathiri mfumo wa kupumua kusababishwa madhara makubwa.

Wafanyakazi wa sekta ya afya wanashuhudia matukio ya msongojoto ambayo yanasemekana kuwa na uhusiano na kuongezeka kwa mawimbijoto. Lakini msongojoto umekuwa ni tatizo kubwa linalosababishwa sio tu na mawimbijoto. Wakati joto linaongezeka, wafanyakazi katika sekta ya uzalishaji, kili-mo, serikali za mtaaa na wafanyakazi wengine wanakumbana na ongezeko la msongojoto ambalo husababishwa magongwa mbalimbali ikiwemo magonjwa ya moyo(shambulio la moyo), figo(hupelekeea figo kushindwa kufanya kazi) na ubongo(hupekeea kiharusi).

Wafanyakazi wa sekta ya afya wajumuika katika mgomo wa wanafunzi, mjini London, Septemba 2019.

Kipindupindu kinaendelea kuwa tatizo kubwa kutokana na vyanzo vya maji kuchafuka. Kutokana na kupungua kwa ulinzi wa chakula, wafanyakazi wa sekta ya afya watapambana na visa vingi vya utapiamlo. Kwa wafanyakazi, hali hii huongeza mzigo wa majukumu. Hii humaanisha kuwa wafanyakazi inabidi wafanye kazi zaidi, katika muda ule ule. Kupunguzwa kwa wafanyakazi kutokana na hatua kali zinazochukuliwa kutasababisha hali iwe mbaya zaidi. Wafanyakazi nao wanakuwa katika hatari ya kukumbwa na magonjwa hatari.

Suluhisho ni kwa upande wa serikali kuwafundisha na kuajiri wafanyakazi wengi katika kada tofauti tofauti za sekta ya afya. Hii inamaanisha rasilimali nyingi zinatakiwa kuwekezwa katika kuhakisha vifaa na miundo mbinu vinaweza kukabiliana na mahitaji mapya.

Inamaanisha wafanyakazi wa sekta ya afya wanahitaji kuwa sehemu ya kuhakikisha majengo, vifaa na mbinu za kufanya kazi ni stahimilive na endelevu. Kwa mfano:

- Je paneli za PV zinaweza kuwekwa katika paa za hospitali na vituo vya afya ili kuzalisha umeme?
 - Je hatua za nishati jadilifu zenyе ufanisi zimetekelizwa kuhakikisha majengo yana ubaridi wakati wa joto na kuwa na joto wakati wa baridi?
 - Je njia za kuvuna maji ya mvua zipo?
 - Je bustani za chakula zinatiliwa mkazo kama njia ya kuwapatia chakula wagonjwa, wageni, wafanyakazi na hata wanajamii?
 - Je vituo vya afya vinatoa uchafu kidogo?
-

NISHATI

Uzalishaji wa umeme unaotegemea (makaa ya mawe, mafuta na dizeli) huchangia kwa kiasi kikubwa katika uzalishaji wa hewa ya ukaa kwa takribani kwa asilimia 30. Hivyo, ni sekta nyeti wakati serikali zinaweka mikakati ya kuhamia katika uchumi wa maendeleo unaota kiwango kidogo cha hewa ya ukaa. Hali hii huwafanya wafanyakazi wa serikali kuwa waoga wa kupoteza au kutokwa na uhakika na ajira zao. Hata hivyo, madhara kwa wafanyakazi wa sekta ya nishati hutegemea na njia zitazotumika kuzalisha umeme katika kila nchi.

Kwa nchi zinazotumia makaa ya mawe na mafuta kwa ajili ya kuzalisha umeme, changamoto kubwa huwa ipo katika kuhamia kwenye nishati jadilifu kama vile maji, upepo, jua, mawimbi, jotoardhi na gesi inayotokana na samadi. Nishati jadilifu sio muhimu tu kwa ajili ya mabadiliko ya tabianchi. Kwa kuwa mitambo ya jua na mashamba ya upepo yanaweza kujengwa katika

Shamba la upopo Lillgrund linamilikiwa na Swedish State Enterprise Vattenfall lipo kilomita 10 kutoka pwani ya kusini mwa Sweden. Ikiwa na mitambo 48 ya upopo na uwezo wa kuzalisha megawati 110, Lillgrund limekuwa ni shamba kubwa sana la upopo na huzalisha umeme kwa matumizi ya nyumbani kwa kaya zaidi ya 60,000.

maeneo madogo na makubwa na kwa sababu nishati jadilifu inaweza kuanzishwa bila kuungwa kwenye gridi ya taifa, ina uwezo wa kuzalisha umeme kwa wale wasioweza kuupata kwa sababu za kuishi vijijini; au kutokuwepo kwa gridi ya taifa; au kwa kuwa hawawezi kugharamia umeme unaozalishwa na mafuta mabaya. Ni rahisi kwa serikali za mitaa pamoja na taasisi zisizo za kiserikali kujihusisha katika kuzalisha umeme. Hii hutakiwa kufanyika kwa namna ambayo haiongezi hali ya kutokuwa na usawa baina ya makundi tofauti katika jamii. Kwa mfano, kama ni watu wenye kipato cha kati tu ndio ambao wanaweza kuweka paneli za PV juu ya dari za nyumba zao, kuna hatari ya kuongezeka kwa hali ya kutokuwa na usawa katika nchi.

Nchi zinazotumia sana nguvu ya maji katika kuzalisha umeme, kama vile nchi za Afrika mashariki, hushuhudia madhara ya mabadiliko ya tabianchi kwa kiasi kikubwa. Mabwawa yanakauka kwa sababu ya ukame na hayazalishi tena umeme. Nchi hizi hukumbwa na mgao wa umeme kwa kuwa nguvu ya usambazaji imeathirika. Changamoto ya nchi hizi sio kuhama na kuanza kuzalisha umeme kwa kutumia mafuta, bali kuanza kutumia jua na upopo kama vyanzo nya nishati mbadala.

Kwa wafanyakazi katika sekta ya nishati, kuhama kutoka uzalishaji wa umeme unaotumia mafuta kwenda kwenye nishati jadilifu kunaleta changamoto ny ingi.

- Kuna uoga wa kupoteza kazi. Lakini, kazi katika sekta ya nishati jadilifu

zitakuwa zimesambaa katika mitambo mingi ya juu na upepo badala ya kulundikana katika mitambo michache ya kuzalisha umeme kwa kutumia mafuta au makaa ya mawe. Hii ni changamoto kwa wafanyakazi na vyama vyaa wafanyakazi ambavyo vinatakiwa kuja pamoja na kuwakusanya wa fanyakazi wake katika kutafuta suluhi. Kazi nyingi za nishati jadilifu pia hupatikana katika sekta ya uzalishaji.

- Je nafasi ya mamlaka za taifa za nishati zitaendelea kuwepo katika muktadha wa kuwepo kwa uzalishaji wa umeme katika serikali za mitaa.
 - Kuna hofu kuwa wafanyakazi hawana ujuzi wa kufanya kazi katika sekta ya nishati jadilifu.
 - Katika muktadha huu, ni bora vyama vyaa wafanyakazi katika sekta ya nishati viingie katika makubaliano yanayohusu kuhamia kwenye nishati jadilifu kwa namna ambayo haikandamizi haki na masilahi ya wafanyakazi.
-

MAJI

Vyanzo vya maji vinaathiriwa na mabadiliko ya tabianchi. Mabadiliko katika vipindi vya mvua, ukame, mafuriko-huathiri vyanzo vya maji. Mifarakano kuhusu maji itaongezeka kwa jinsi maji yanavyoendelea kupungua.

Jitihada za kuweka huduma za maji katika serikali za mitaa ni muhimu kama njia ya kupambana na changamoto za uhaba wa maji na vyanzo vya maji vilivyoathirika. Sekta ya umma ipo katika nafasi nzuri ya kushughulikia masuala haya kwa namna ambayo inagusa mahitaji ya watu na italeta usawa katika jamii. Suala hili likiachiwa katika nguvu ya masoko ya kibepari, uhaba wa maji utaongezeka.

Wakati miji inakumbwa na uhaba wa maji, inaweza kuonekana rahisi kukabidhi tatizo hilo kwa sekta binafsi ili wajenge miundo mbinu na kuondoa chumvi katika maji, waweke mitambo ya gharama ya kuendesha maji, kuongoza na kusimamia vyanzo vya maji. Lakini hili sio suluhisho.

Suluhisho ni kwa wafanyakazi na vyama vyaa wafanyakazi kuboresha mamlaka za maji za umma na uwezo wa serikali kufanya kazi changamoto za maji zilizopo.

Vyama vyaa wafanyakazi vina umuhimu mkubwa katika kuleta ubunifu katika usambazaji wa maji na utawala wa miundombinu ya maji.

Asilimia 55 ya watu duniani wanaishi mjini, na wanatarajia kuongezeka mpaka asilimia 68 kufikia mwaka 2050 (ongezeko la takribani watu bilioni 2.5) katika meaneo ya mjini. Bara la Afrika na Asia yanatazamiwa kupata ongezeko kubwa la watu.

Mabadiliko ya tabianchi huchangia kuongezeka kwa watu kati-ka sehemu za mijini kunakosababisa na hali mbaya ya hewa, mmong'onyoko wa ardhi na ongezeko la hali jangwa katika sehemu za viji-jini zinazosababisha watu kuhamia mjini. Hali hii itaongeza hatari kwa wale wanaoishi mjini. Hali mbaya ya hewa itasababisha majanga ya asili ambayo yataathiri nyumba za watu, upatikanaji wa huduma za umma kwa mfano umeme na maji na upatikanaji wake katika maisha ya kila siku. Huduma za majanga zitashughulikia majanga makubwa na ya hatari yatakayoathiri se-hemu kubwa. Miji iliyopo pembezoni mwa bahari na mito ipo katika hatari ya kukumbwa na dhoruba na mafuriko. Mamlaka za miji zitalemewa na mzigo wa usambazi maji, uchakataji wa maji taka na usafi wa mazingira. Usambazaji nishati, usafiri, mawasiliano, mazingira, huduma za afya pamoja na huduma za umma nazo zitaathirika.

Uhamaji hautatokea kutoka katika maeneo ya vijijini kwenda maeneo ya mijini ndani ya nchi pekee. Watu watahama kutoka nchi moja kwenda nchi nyininge. Madhara ya mabadiliko ya tabianchi yanaongeza changamoto zilizokuwepo katika mfumo wa kiuchumi, kijaamii na kisiasa, watu watalazimika kuvuka mipaka yao na kuhama. Hii itachochea kuongezeka kwa migogoro baina ya nchi.

Duniani, miji hutoa asilimia 75 ya hewa ya ukaa. Hii ni kwa sababu ya shughuli za ujenzi, mifumo ya usafiri na uzalishaji na usambazaji wa chakula kutoka viwandani (ili kuwakimu watu wa mijini).

Wafanyakazi wa sekta ya umma, hususa ni katika maeneo ya mijini, watataki-wa kutekeleza jitihada za kukabiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi, kupunguza utoaji wa hewa ya ukaa, hususa ni katika miji iliyojengeka. Changamoto kubwa ni kuifanya miji kuwa stahimivu.

Maana ya ustahimivu ni u“uwezo wa watu, jamii, taasisi, biashara, na mifumo katika jamii kuweza kuendelea kuwepo, kukabili na kuendelea kukua licha ya changamoto na msongo uliopo.” Kwa serikali za mitaa zinazoendeshwa vizuri, na zina rasimimali za kutosha, miundo mbinu na vifaa, mabadiliko ya tabianchi huongeza mzigo mwingine wa majukumu. Kwa serikali za mitaa zinazosuasua, ambazo hazina rasimimali, miundo mbinu na vifaa vya kutosha, madhara ya mabadiliko ya tabianchi huwa ni makubwa zaidi.

Huduma za mazingira na usimamizi wa taka unaotolewa na serikali za mitaa zinakuwa na umuhimu. Vyanzo vya maji vilivyo haribika kupo lekeea magongwa mbalimbali. Uchafu uliotupwa katika kona za mitaa husababisha uchafuzi wa mazingira, kusambaa kwa magonjwa na utoaji wa gesi ya methane.

Jukumu la serikali za mitaa katika kutekeleza jitihada za kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi ni muhimu. Hizi hujumuisha kuhakikisha alama za majengo zinatekelezwa, nyumba zinajengwa juu ya msitari wa mafuriko, mitaro ya maji inasafishwa, kuotesha miti katika maeneo ya wazi na kuhakikisha kuna bustani za chakula katika maeneo ya jamii husika. Serikali za mtuu hutakiwa kuhakikisha kuwa majengo ni stahimivu kwa athari za mabadiliko ya tabianchi, zina mifumo mizuri ya nishati, mifumo ya kupunguza matumizi ya maji na umeme. Hatua hii ni muhimu sio tu kwa majengo mapya bali hata kwa majengo yanayokarabatiwa.

Wafanyakazi na vyama vyenye wafanyakazi wanaofanya kazi katika serikali za mitaa na mikoa hawana budi kufanya kazi kubwa katika kuhakikisha utengenezwaji na utekelezaji wa mikakati stahimilivu na yenye usawa katika kukabiliana na changamoto za kukuwa kwa miji na mabadiliko ya tabianchi.

Mara nyingi watu masikini ndio hukumbwa na athari mbaya za mabadiliko ya tabianchi. Mara nyingi nyumba zilizojengwa katika maeneo yasiyo rasmi ndio huaathirika na mafuriko, watu masikini hukumbwa na uhaba wa chakula na wapo katika hatari ya kutoweza kuchukua jitihada za kustahimili. Sera za serikali za mitaa lazima zижikite katika kujenga miji stahimilivu na inayotoa kipaumbele katika ustawi wa jamii yake na upatakianaji wa huduma za umma.

Je serikali za mitaa zinaweza kufanya nini ili kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi?

- Weka mipango ya kupunguza uzalishaji wa hewa ya ukaa na mikakati ya kukabiliana na madhara ya mabadiliko ya tabianchi.
 - Kuweka mifumo ya taarifa inayochambua masuala yanayojitokeza katika hali ya hewa, na je yanaleta matukio gani(ukame, mafuriko, n.k) na yanaleta madhara gani katika utoaji wa huduma za umma.
 - Tenga rasilimali za kutosha ili kuendelea kutoa huduma hata kama kuna mabadiliko ya tabianchi.
 - Weka mikakati ya kushughulikia matatizo yanayosababishwa na mabadiliko ya tabianchi.
-

**WAFANYAKAZI
KATIKA SEKTA
ZA DHARURA
(MOTO NA
POLISI)**

Wafanyakazi katika sekta ya Dharura wapo katika hatari ya kumbwa na athari za mabadiliko ya tabianchi. Lazima washughulikie na madhara ya moto, mafuriko, ukame, vimbunga na hatari zingine zinazoletwa na hali mbaya ya hewa. Wafanyakazi wa dharura wataitwa kushughulikia hali dhiki pamoja na miundo mbinu iliyovunjika na kubomoka.

Janga la afya linapotokea ni wafanyakazi wa dharura watakuwa mstari wa mbele kukabiliana nalo. Wafanyakazi hawa watakumbwa na mzigo mkubwa wa majukumu. Kwa muktadha huu, PSI inasilitiza umuhimu wa maandalizi, hali ya kuwa na maono, na kujikinga.

**MAENEKO
YA KAZI**

Wafanyakazi katika sekta ya umma pote mijini na vijiji, ofisini na maeneo ya kazi, watafanya kazi katika mazingira ya joto; na katika hali ya ukame na madhara mengine yanayosababishwa na hali mbaya ya hewa ukosefu wa waji, umeme na miundombinu ambayo ni muhimu kwa kazi.

Hali ya hewa mbaya hufanya msongojoto kuwa tatizo la kawaida. Pia kuna athari za kuongezeka kwa wingi wa majukumu ya wafanyakazi-sansasana wale waliopo maeneo ya kazi(field) kama vile wasoma mita, wanaochimba mitaro, wale wanaoangalia mitambo ya maji na wanaokusanya uchafu n.k. Watahitaji kupumzika zaidi, na pia watafanya kazi taratibu kwa sababu ya ongezeko la joto. Tafiti zinaonesha kuwa, wakati joto likiwa nyuzi joto 26, utendaji kazi hupungua.

Viwango vya afya na usalama katika sehemu ya kazi vitakuwa vigumu kuvifika katika mazingira ambayo dunia ipo katika tishio kubwa na kuna hatari kubwa za kimazingira.

Vyama vyatayakazi katika huduma za umma vinaweza kufanya nini?

muhtasari

Mifumo ya kibepari tangu mwaka 1970 imebadilisha mizania ya kijamii, kwa kupendelea masilahi binafsi dhidi ya masilahi ya umma. Katika muktadha huu, mabadiliko ya tabianchi yanaleta vitisho lakini pia yanatoa fursa. Vitisho vinakuja kwa kuwa michakato ya kisiasa na uchumi ndio chanzo cha janga lenyewe. Fursa zinakuja kwa kuwa michakato ya sasa ya kisiasa na kiuchumi haiwezi kutatua matatizo yanayosababishwa na mabadiliko ya tabianchi. Uwanja umefunguliwa-fursa ya kutoa mawazo, vitendo na mbinu mpya. Vyama vyatayakazi katika huduma za umma vinaweza kushirikiana na wadau ambao wanafanya kazi katika nishati mbadala pamoja na harakati zitakazojitokeza siku za usoni ambazo zitaweka kipaumbele shughuli za kiuchumi na kijamii zinazozingatia haki ya mazingira salama.

Katika ngazi ya sera, vyama vyatayakazi vishirikishe serikali katika kuhamisha shughuli za uchumi zinazotoa hewa ya ukaa kwa kiwango cha chini. Ni muhimu serikali isichukulie fursa ya janga la mabadiliko ya tabianchi kutoa nguvu kwa masoko ya kibepari kutoa huduma za umma. Suluhisho linalotokana na umma ndio linalohitajika katika kukabiliana na janga linalotukumba.

Changamoto kwa vyama vyatayakazi ni tabia ya serikali kutovishirikisha vyama vyatayakazi katika masuala ya kijamii na kiuchumi. Serikali hupendelea wafanyakazi wakae katika maeneo yao ya kazi na kushughulisha masuala yanayohusu kazi pekee. Hii inamaanisha kuwa vyama vyatayakazi vinatakiwa kujenga ushirikiano na kutengeza miunganiko imara. Vyama vyatayakazi vinatakiwa kuishawishi serikali kufanya kazi kiufanisi janga

Marafiki wa Dunia ni kina nani?

Shirika la kimataifa la marafiki wa Dunia yaani Friends of the Earth International (FoEI) lilianzishwa mwaka 1971 na mashirika manne kutoka Ufaransa, Swedeni, Uingereza na Marekani. Shirikisho la makundi mengine 73 yaliyotokana na mikutano ya wanamazingira kutoka nchi mbalimbali ambao walikubali kufanya kampeni ya pamoja kuhusu masuala mbalimbali, kama vile nishati ya nuklia na uvuaji wa nyangumi. Jumuiko la wanachama na wafuasi wa FoEI linafikia zaidi ya milioni mbili. Shirikisho la FoFEI pia huunganisha zaidi vikundi vya wanaharakati wadogo 5,000. Maeneo yake ya kampeni ni kama vile haki za uchumi wa kijani, haki za wanawake, kupinga ubepari, mabadiliko ya tabianchi na uendelevu wa mazingira. CHANZO: www.foei.org

**Friends of
the Earth**

la mabadiliko ya tabianchi na kuweka kipaumbele katika mabadiliko yanayojali haki na usawa.

Kutokana na aina mbalimbali za shughuli za umma, vyama vya wafanyakazi vinatakiwa kushirikishwa katika kutambua maeneo ya kupunguza uzalishaji wa hewa ya ukaa, kubadilisha mchakato wa kazi ili kupunguza hewa ya ukaa, na kutengeza maeneo ya kazi rafiki kwa mazingira. Mabadiliko yatakayofanyika hayatakiwi kuathiri ujira, hali ya kufanya kazi na ulinzi wa kazi. Mbinu mpya za umma zinahitajika, na vyama vya wafanyakazi vina kazi kubwa ya kuelezea kuhusu aina ya majawabu yanayohitajika.

Mashirika mbalimbali yanafanya kazi kupambana na janga la mabadiliko ya tabianchi. Katika nchi tofauti wanachama wa PSI, Wafanyakazi wake na PSI yenye imekuwa ikifanya kazi na mashirika tofauti.

Greenpeace ni nini?

GREENPEACE

Greepeace ni shirikia lisilo la kiserikali lililoanzishwa mwaka 1971 likiwa na ofisi

www.greenpeace.org

zaidi ya nchi 55 na ofisi ya uratibu iliyopo mjini Amsterdam, nchini Netherlands. Lengo la Greenpeace ni "kuhakikisha uwezo wa dunia kutunza na kukuza maisha kulingana na anuai zake." Maeneo yake ya kampeni ni kama vile kupinga mabadiliko ya tabianchi, ukataji miti, kuvua kupita kiasi, kuvua nyangumi kwa ajili ya biashara, uhandisi jeni na masuala ya nuklea. Hutumia mbinu za vitendo, uchechemuzi, ushawishi na utafiti ili kufikia malengo yake. CHANZO: wikipedia.org

Je Mgomo wa Shule Dhidi ya Hali ya Hewa ni nini?

Mgomo wa Shule Dhidi ya Hali ya Hewa ulioanza nchini Sweden, pia hujulikana kama Ijumaa kwa ajili ya mabadiliko ya siku za usoni, mgomo wa hali ya hewa, vijana na hali ya hewa au mgomo wa vija-

na juu ya hali ya hewa. Ni vuguvugu la kimataifa linalohusisha wanafunzi ambao wanachukua muda wao wa masomo kila ijumaa kuandamana na kushinikiza serikali kuchukua hatua stahiki dhidi ya janga la mabadiliko ya tabianchi,

kuhamia katika nishati jadilifu na uzalishaji na utumiaji endelevu.

Nairobi, Kenya

Jakarta, Indonesia

Ikiwa ni mgomo mkubwa zaidi kufanyika katika historia, mgomo wa mwezi Septemba uliwaleta pamoja takribani watu milioni nne, wengi wao wakiwa wanafunzi wa shule. Tarehe 27 Septemba 2019, takribani watu milioni mbili kutoka pembe mbalimbali za dunia walishiriki katika mazungumzo kuhusu mabadiliko ya tabianchi. CHANZO: wikipedia.org

Mgomo wa dunia nzima ulifanyika tarehe 15 Machi 2019 ulileta pamoja zaidi ya waandamaji milioni moja. Takribani migomo 2,200 iliandaliwa na kufanyika katika nchi 125. Mnamo tarehe 24 Mei 2029, mgomo wa pili wa dunia ulifanyika ambao ulipekea migomo 1,600 katika zaidi ya nchi 150 ikiwaleta pamoja mamia ya mamilioni ya waandamanaji. Pia wiki ya ulimwengu kwa ajili ya mabadiliko yajayo iliyofanyika mwa ka 2019 ilikuwa ni muongozano wa migomo 4,500 katika nchi zaidi ya 150 iliyotokea mwishoni mwa mwezi Septemba 2019.

Paris, France

Mgomo dhidi ya kuondoshwa kwenye uso wa dunia ni nini?

Mgomo dhidi ya kuondoshwa kwenye uso wa dunia (Kifupi chake XR) vi vuguvugu la wanamazingira ulimwenguni ambalo linatumia mbinu za amani za mgomo wa kiraia kushawishi serikali kuchukua hatua kuepuka kuanguka kwenye janga la mabadiliko ya tabianchi, kupotea kwa uoto asili, na hatari ya kutoweka kwa jamii na ekolojia ya asili. Vuguvugu hili hutumia mzunguko wa saa, inayojulikana kama alama ya kuondoshwa kwenye uso wa dunia, kama ishara ya namna muda unavyoenda kasi na kuathiri jinsi viumbe vitakavyojikomboa na janga la mabadiliko ya tabianchi. CHANZO:[wikipedia.org](https://en.wikipedia.org)

**extinction
rebellion**

www.rebellion.global

Chama cha Wafanyakazi Kwa Ajili ya Demokrasia ya Nishati ni nini?

Chama cha Wafanyakazi Kwa Ajili ya Demokrasia ya Nishati yaani Trade Unions for Energy Democracy (TUED) ni vuguvugu la kidunia linaloleta pamoja sekta tofauti ili kutoa ushawishi wa kidemokrasia na matumizi ya nishati kwa namna ambayo inaleta majawabu katika changamoto za mabadiliko ya tabianchi, umasikini wa nishati, mmong'onyoko wa ardhi na watu, na kupigwa vita kwa vyama vya wafanyakazi pamoja na ulinzi wao. Vyama vya wafanyakazi 76 ni sehemu ya TUED wakiwakilisha wafanyakazi katika nchi 24. Vikundi vinne vya shirikisho la vyama vya wafanyakazi wakiwakilisha watoa elimu(EI), wafanyakazi katika sekta ya chakula(IUF), sekta ya usafirishaji(ITF), na sekta ya huduma za umma(PSI) pia ni sehemu ya TUED. Vituo vya kitaifa ambavyo vinawakilisha wafanyakazi nchini Argentina, Brazil, Canada, India, Italy, Nepal, the Philippines na South Africa navyo hujumuika. CHANZO: www.unionsforenergydemocracy.org

350.org ni nini?

350.org ni shirika la kimataifa linaloshughulikia mazingira lenye lengo la kusitisha matumizi ya mafuta machafu na kushinikiza matumizi ya nishati jadilifu kwa kutumia vuguvugu katika ngazi za chini za kijamii na duniani kwa ujumla.

350.org

www.350.org

350 katika jina la shirika hili humaanisha sehemu 350ppm kati ya milioni moja ya hewa ya ukaa ambayo imetambuliwa kama kiwango salama kuepuka madhara zaidi ya mabadiliko ya tabianchi. Mpaka kufikia mwaka 2019, kiasi cha hewa ya ukaa kipo katika 415ppm. Kwa kutumia kampeni za mitandao, mikusanyiko na vuguvugu la mabadiliko katika ngazi za chini za kijamii, 350.org kuwafikia makundi makubwa ya watu na mashirikiano pamoja na mitandao na washirika mbalimbali, shirika la 350.org limewaleta pamoja maelfu ya wafanyakazi wa kujitolea katika nchi zaidi ya 188. Shirika la 350.org lilikuwa moja kati ya waandaji wa mgomo dhidi ya mabadiliko ya tabianchi uliofanyika Septemba 2019. CHANZO:350.org

Elimu kuchochaea vitendo

Sehemu hii ya mwongozo huu inaonesha mazoezi tofauti tofauti yenye lengo la kutoa ulimu na kujenga uelewa. Mazoezi haya yanaweza kutumika kujenga uwezo wa vyama vya wafanyakazi kuelewa mabadiliko ya tabianchi, kuja pamoja na kuchukua hatua stahiki.

Mazoezi katika sehemu hii yamejaribiwa kwa aina zote za vyama vya wafanyakazi na yana malengo matatu. Kwanza, kujenga uwezo wa wanachama na uongozi kuweza kujadili kuhusu mabadiliko ya tabianchi katika huduma za umma. Sayansi kuhusu mabadiliko ya tabianchi mara nyingi hutolewa kwa namna ngumu. Suluhu za kijamii na kisiasa kuhusu mabadiliko ya tabianchi pia hutolewa kwa namna ngumu ambayo hufanya suluhu hizo kuonekana kama zisizoweka kufikika. Hivyo, hali ya uelewa kuhusu mabadiliko ya tabianchi huwa ngumu, au suluhu zake huonekana ni ngumu kufikia kwa mizania ya kisiasa. Hali hii hupelekea kutochukuliwa kwa jitihada kutatua tatizo lili-lopo. Hali hii ni kinyume na matakwa yetu kama wafanyakazi katika huduma za umma pamoja na vyama vyetu vya wafanyakazi. Suala hili linatupeleka katika lengo la pili la mazoezi haya ambalo ni: kuonesha masilahi mapana waliyonayo wafanyakazi katika huduma za umma katika kuwa sehemu ya kutafuta ufumbuzi wa janga la mabadiliko la tabianchi. Janga la mabadiliko la tabianchi litaweza kutatuliwa kwa kupanua huduma za umma na miongozo ya nchi. Bila nchi kuwa mstari wa mbele kuhamia katika uchumi wa kijani, bila kutoa huduma ya nishati kwa umma na bila kutanua huduma za afya za umma, athari za mabadiliko ya tabianchi hayawesi kutatuliwa. Tatu, mazoezi haya yameten-genezwa kusaidia vyama vya wafanyakazi kuangalia sekta zao na kuandaa majawabu ya kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi, kutafuta namna ambayo majawabu hayo yanaweza kupelekwa mbele na mbinu gani zitumike kufikia mafanikio tarajiwa.

MODULI YA 1: Kuelewa shughuli za kijamii na mifumo ya hali ya hewa

- *Matokeo tarajiwa: kila mshiriki anaweza kutaja kwa lugha nyepesi vyanzo vya mabadiliko ya tabianchi vinavyosababishwa na shughuli za binadamu.*

Muda

- Dakika 20-30, kazi za vikundi • Dakika 5, za mawasilisho
- Dakika 10-15, kuhitimisha na kutoka maoni

Mbinu

- Jigawe katika makundi ya watu wawili ama vikundi vya watu watatu.
- Kila kundi litengeneze mwongozo unaoonesha mabadiliko ya tabianchi ni nini. Kisaidizi hiki huweza kuwa ni bango kitita, wasilisho kwa njia ya power point, au mchoro.
- Au waambie washiriki waandae na kuwasilisha igizo fupi.
- Pale ambapo vikundi vimemaliza kazi zao, wafanye mawasilisho mbele ya washiriki wengine.
- Baada ya shughuli hii hakikisha mnafikia muafaka juu ya maana na maelezo kuhusu mabadiliko ya tabianchi.

MODULI YA 2: Madhara ya mabadiliko ya tabianchi kwa wafanyakazi

- *Matokeo tarajiwa*

- *Kila mshiriki anaelewa kuhusu tofauti kati ya matukio ya hali mbaya ya hewa na mabadiliko ya tabianchi*
- *Kila mshiriki anaweza kutambua, kwa rengo wa kijinsia, madhara ya mabadiliko ya tabianchi katika jamii na huduma za umma.*

Muda

- Dakika 30, kazi za vikundi • Dakika 5, za mawasilisho
- Dakika 20, kuhitimisha na kutoa maoni

Mbinu

- Wagawe washiriki katika makundi ya watu watatu au zaidi na wajadili yafuatayo:
1. Janga la mabadiliko ya tabianchi limeathiri vipi jamii yako?
 2. Janga ya mabadiliko la tabianchi limeathiri vipi eneo lako la kazi na kazi unazofanya?
 3. Je wanaume na wanawake wanaathiriwa kwa namna tofauti na mabadiliko ya tabianchi?

Muongozo kwa muwezeshaji: wasaidie washiriki kufikiri madhara ya mabadiliko ya hali ya hewa kwa ujumla, na si madhara ya tukio moja moja pekee.

MODULI YA 3: Kuihusisha Serikali

• Matokeo tarajiwa

— *Kila mshiriki atambue sera ziliyopo kuhusu mabadiliko ya tabianchi, uwezo na mapungufu ya msimamo wa serikali kuhusu hali ya hewa.*

— *Kila mshiriki atambue changamoto, vitisho na fursa kwa upande wa huduma za umma*

Muda Siku Moja (Igawe kama inavyoolekezwa hapa chini)

Mbinu

Muwezeshaji/mgeni atatoa somo kwa ufupi akisisitiza:

- Masuala muhimu yaliyopo katika ahadi za nchi kuhusu mabadiliko ya tabianchi
- Muhutasari wa sera na sheria zingine zinazohusu mabadiliko ya tabianchi

Katika vikundi nya watu wanne au watano, jadili:

- Ubora na madhaifu ya Mkakati wa Kitaifa Kupunguza Uzalishaji wa Hewa Ukaa
- Ni kwa kiasi gani sera zingine za maendeleo katika serikali zinaunga mkono au kwenda kinyume na Mkakati wa Kitaifa Kupunguza Uzalishaji wa Hewa Ukaa?
- Nini ubora au mapungufu ya sera au sheria mahususi kuhusu hali ya hewa ambayo serikali imeweuka?

(Dakika 40, kwenye vikundi; dakika 5, mrejesho; dakika 15 hitimisho na maoni)

Katika mrejesho, washiriki waandae ramani ya vitengo, wizara, taasisi na mashirika yanayojihuisha na masuala ya hali ya hewa(dakika 30)

Baada ya hapo mtafanya jaribio katika vikundi vitakavyogawanya kisekta:

- Je ni sera na sheria gani mahususi zinazohusu mabadiliko ya tabianchi zinazoathiri sekta yako?
- Angalia ramani mliyotengeneza, je ni taasisi au ofisi gani za serikali mtazipa kipaumbele kwa ajili ya kufanya kazi janga la mabadiliko la tabianchi katika sekta yenu?
- Ni masuala gani ambayo mtayapa kipaumbele katika kufanya kazi na taasisi au ofisi hiyo ya serikali?
- Changamoto zipi zinaweza kuibuka?
- Ni mbinu gani mtatumia kuepuka changamoto hizi?

(Dakika 40, kwenye vikundi; dakika 10, za mrejesho; dakika 30, za kuhitimisha na maoni)

Katika vikundi, jadili maswali yafuatayo:

Kufanya kazi kwenye vikundi, jadili maswali yafuatayo:

- Je serikali imefanya mabadiliko au imetoa ahadi kuboresha huduma za umma ili kukabiliana na changamoto za mabadiliko ya tabia yanchi?
- Kama ndio, vyama vya wafanyakazi vina kazi gani katika kuhakikisha ahadi za serikali zinatekelezwa?
- Je ni mabadiliko gani ya kisera na njia za huduma za umma zinazotolewa ili kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi)

(Dakika 40, kwenye vikundi; dakika 10, za mrejesho; dakika 30, za kuhitimisha na kutoa maoni)

MODULI YA 4: kuelewa madhara ya kisekta ya mabadiliko ya tabianchi

Matarajio tarajiwa: kila mshiriki a-ainishe mapendekezo kwa ajili ya sekta-husika ambayo yataboresha upatikanaji wa huduma za umma katika muktadha wa kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi.

Muda

- Dakika 40, kazi za vikundi • Dakika 10, mawasilisho
- Dakika 30, kuhitimisha na kutoa maoni

Mbinu

Fanya kazi katika vikundi ambavyo vimepangwa ki-sekta. Jadili maswali yafuatayo na toa mrejesho:

1. Ni madhara gani ya mabadiliko ya tabianchi yanayosababisha ushindwe kutoa huduma bora? Je mabadiliko ya tabianchi yanafanya matatizo yaliyokuwepo kuwa magumu zaidi?
2. Ni madhara gani yanayosababishwa na mabadiliko ya tabianchi ambayo yanawakumba wafanyakazi wa sekta yako?
3. Ni mambo gani yangeweza kutatua matatizo haya?

MUDULI YA 5: Athari za mabadiliko ya tabianchi katika kanda na nchi tofauti

• Mabadiliko tarajiwa: kila mshiriki anaelewa athari zinazoletwa na mabadiliko ya tabianchi katika nchi au kanda yake.

Muda

- Dakika 30, kazi za vikundi • Dakika 5, za mawasilisho
- Dakika 20, kuhitimisha na kutoa maoni

Mbinu

Jigawe katika makundi ya watu watatu au zaidi na jadili masuala yafuatayo:

1. Elezea tukio lililotokea katika nchi yako linalohusiana na mabadiliko ya tabianchi.
2. Ni namna gani hali ya maisha na ya kazi au ajira yameathirika?
3. Je watu wamechukua hatua kujikinga?
4. Makundi gani yameathirika zaidi?
5. Kwa nini unahisi wamepata athari kubwa?
6. Je kuna mbinu mahususi zimewekwa kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi?

Maelekezo kwa muwezeshaji: kusanya makala kutoka katika magazeti na katika wavuti ambazo zinaonesha mabadiliko ya tabianchi. Sambaza makala hizi kwenye vikundi mwanzo wa zoezi ili kuwezesha washiriki kufikiri au kurejea Makala hizo wakati wa mwisho wa somo kama njia ya kuhitimisha.

MODULI 6: Jinsia na Mabadiliko ya Tabianchi

- *Matokeo tarajiwa: kila mshiriki anapata uelewa juu ya madhara ya janga la mabadiliko ya tabianchi kwa wanaume na wanawake, wafanyakazi na madhara mahususi yanayowakumba watu wa pembezoni, wa asili, na wenyewe ulemavu*

Muda

- Dakika 30, kazi za vikundi • Dakika 5, za mawasilisho
- Dakika 20, kuhitimisha na kutoa maoni

Mbinu

Jigawe katika makundi ya watu watatu au zaidi na jadili masuala yafuatayo:

1. Je wanaume na wanawake wanaathirika tofauti na jannga la mabadiliko ya tabia ya nchi?
2. Je wanaume na wanawake wana uwezo sawa wa ujuzi, rasilimari na uwezo wa kukabiliana na mabadiliko ya tabia ya nchi?
3. Majukumu ya nani yataathirika Zaidi?
4. Je tunawezaji kuchukua jitihada zinazoweka kipaumbele masuala ya jinsia tunapo-chukua hatua dhidi ya mabadiliko ya tabianchi?

MODULI YA 7: Kujenga Muungano

- *Matokeo tarajiwa: washiriki kutambua washirika ambao wanaweza kufanya kazi na vyama vya wafanyakazi katika janga la mabadiliko ya tabianchi ambapo kwa pamoja wataweka nguvu kuanisha jinsi sekta ya umma itakavyokabiliana na mabadiliko ya tabianchi.*

Muda

- Dakika 30, kazi za vikundi • Dakika 5, za mawasilisho
- Dakika 20, kuhitimisha na kutoa maoni

Mbinu

Jigawe katika makundi ya watu watatu au zaidi na jadili masuala yafuatayo:

1. Toa taarifa kuhusu asasi zingine za kiraia zinazojishughulisha na janga la mabadiliko ya tabianchi.
2. Elewa malengo, shabaha na njia zinazotumiwa na asasi hizo. Tambua maeneo ya mfanano na yenye tofauti?
3. Je wewe au chama chako cha wafanyakazi mmekuwa na uhusiano na mashirika haya? Ni maeneo gani yanayofanana na yenu katika masuala wanayofanya kazi?
4. Ni mashirika gani yatakuwa muhimu kushirikiana nayo? Na unaweza kufanyaje ili kutengeneza ushirikiano huo?

Dondoo kwa mwezeshaji: tafuta taarifa kuhusu makundi mengine yanayofanya kazi katika janga la mabadiliko ya tabianchi. Taarifa kuhusu mashirika hayo zinaweza kutolewa kwa washiriki wakati wa mwanzo wa zoezi. Wakati wa kutafuta maeneo yanayofanana ya kufanya kazi, zingatia tofauti katika misamati na utoaji maamuzi na jinsi vyama vya wafanyakazi vinaweza kujikwamua katika changamoto zinazoweza kujitokeza.

Unaweza kutumia shughuli hizi kwa namna tofauti tofauti, kulingana na muda ulionao na malengo unayoyatarajia. Mazoezi haya yametengenezwa ili yaweze kuendana kirahisi na mahitaji ya nchi, kanda na sekta yako.

Jedwali hili linaonesha namna gani mazoezi haya yanaweza kuunganishwa kwenye vipindi tofauti. Chama chako kinaweza kuaamua kufanya mukutano wa siku tatu kuhus mabadiliko ya tabianchi. Unaweza kutumia jedwali hili kuweka vipengele vya maudhui yote ambayo umeyapa kipaumbele. Lakini pia unaweza kuendesha mukutano mfupi kuhusu mabadiliko ya tabianchi katika vikao vinavyohusu masuala mengine, na unaweza ukachagua kufanya moja ya mazoezi haya.

Malengo	Masaa	Moduli
<ul style="list-style-type: none"> • Utangulizi kuhusu mabadiliko ya tabianchi. • kuongeza uelewa juu ya mabadiliko ya tabianchi. • kujenga ujasiri wa kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi. 	Masaa 1 – 1.5	1
	Siku 1	1,2,5 & 6
<ul style="list-style-type: none"> • Kuangalia athari za mabadiliko ya tabianchi kwa wafanyakazi wa sekta ya umma. 	Masaa 1.5	2
	Nusu-siku	2 & 4
<ul style="list-style-type: none"> • Kutengeneza kampeni kuhusu mabadiliko ya tabianchi na sekta ya huduma ya umma. 	Siku 2	3, 4, 5 & 7
<ul style="list-style-type: none"> • Kuelewa madhara ya kijinsia kuhusu mabadiliko ya tabianchi. 	Masaa 1.5	6
<ul style="list-style-type: none"> • Kutengeneza utaratibu wa kushirikiana na serikali kuhusu kutafuta mbinu za kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi. 	Siku 1	3

CC	Climate change
COP	Conference of the Parties
GHG	Greenhouse gas emissions
ITUC	International Trade Union Confederation
ILO	International Labour Organisation
INDC	Intended Nationally Determined Contribution
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
IPCC SR15	Intergovernmental Panel on Climate Change Special Report 15 on Global Warming of 1.5o Celsius
NGO	Non-Governmental Organisation
PSI	Public Services International
SDGs	Sustainable Development Goals
UN	United Nations
UNEP	United Nations Environment Programme
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNFCCC	United National Framework Convention on Climate Change
WMO	World Meteorological Organisation

Maudhui yote yanayopatikana katika Mwongozo huu, pamoja na moduli za elimu, vyanzo vyake na taarifa zilizoboreshwu zinapatiakana katika tovuti maalumu ya elimu kuhusu maba diliko ya tabianchi ya PSI kupitia:

*<https://psishort.link/ClimateCrisis>
<https://psishort.link/CrisisClimatica>
<https://psishort.link/CriseClimatique>*

PSI inatoa shukrani kwa wanachama wake watatu waliopo nchini Sweden ambao walitekeleza miradi kuhusu mabadiliko ya tabia nchi pamoja na PSI. Miradi hii imechangia kwa kiasi kikubwa maudhui yaliyotumika katika utengenezaji wa mwongozi huu.

Kuanzia mwaka 2015, PSI na shirika la Akademikerförbundet SSR walitekeleza mradi wa majaribio, ambapo waliwezeshwa na Chama cha wafanyakazi cha Sweden kwa ushirikiano na shirika la Union to Union. Baadae, mradi ulipanوليwa kujumusha ushiriki wa mashirika ya Kommunal na Vision kuanzia mwaka 2017. Wawakilishi wa Akademikerförbundet SSR, Kommunal na Vision walichangia katika kupanga na kutathmini miradi ya mabadiliko ya tabianchi pamoja na PSI. Bila msaada wa mashirika haya, mwongozo huu usingefanikiwa.

PSI pia inatoa shukranu kwa makatibu katika kanda ndogo na maafisa miradi ambao wameshughulika katika utekelezaji wa shuguli za miradi nchini Tunisia (Najwa Hanna), Zambia (Tichoana Fambisa), Kenya (Jackie Nalubega), Jamaica (Sandra Massiah) na Perú (Juan Diego Gomez). Mafunzo yaliyopatikana katika utekelezaji wa miradi hii yamechangia kwa kiasi kikubwa maudhui yaliyomo katika mwongozo huu.

Mchango kutoka kwa katibu wa kanda Ndugu Jocelio Drummond (Inter-America) na Ndugu Sani Baba (Bara la Africa na nchi za uarabuni) ulikuwa muhimu sana.

Wazo la kuja na mwongozo huu lilitolewa kwa mara ya kwanza na Jasper Goss (Mkurugenzi wa Miradi wa PSI 2011-19) na ukatengenezwa kwa ushirikiano wa Ndugu Sandra van Niekerk (Afrika Kusini). PSI inatoa shukrani kwa Ndugu David Boyd (PSI) kwa mchango wake katika maudhui ya mwongozo huu.

Juni 2020

Akademikerförbundet SSR

Akademikerförbundet SSR huleta pamoja wafanyakazi katika sayansi ya jamii. SSR inawakilisha taribani wanachama 72,000 kutoka katika sekta ya umma na binasfi ili kuleta mshikamano wa kimataifa hususa ni katika maeneo ya haki za wakimbizi na suala zima la mabadiliko ya tabianchi. Tovuti: akademssr.se

Kommunal.

Kommunal ni chama cha wafanyakazi ya serikali za mitaa nchini Sweden ambacho kinawakilisha takribani wafanyakazi 500,000 kutoka katika huduma za serikali ya mtaa. Zaidi ya asilimia 75 ya wanachama wa Kummunal ni wanawake. Kommunal ni shirika ambalo linatambulika kimataifa kwa kutetea haki za wanawake na zile za vyama vya wafanyakazi. Tovuti: kommunal.se

Vision huleta pamoja wafanyakazi katika ngazi za utawala, ukuzaji na uongozaji wa makampuni binasfi, halmashauri za miji na makanisa nchini Sweden. Vision ina wanachama takribani 200,000. Vision ni chama cha wafanyakazi chenye kusimamia usawa, haki za binadamu na haki za kukusanyika. Vision inaanmini katika mazingira endelevu na mshikamano wa kimataifa. Tovuti: vision.se

UNION TO UNION

Union to Union ni vuguvugu la chama cha wafayakazi kwa ajili ya mashirika ya kimataifa likiwa na lengo la kushawishi kazi zenye staha, demokrasia, usawa, mgawanyo sawa wa rasilimali, kupunguza umasikini na maeendeleo endelevu. Union to Union pia huchochea kuheshimiwa kwa haki za binadamu katika sehemu ya kazi na kuundwa na kuboreshwa kwa vyama vya wafanyakazi duniani. Tovuti: uniontounion.org

Mabadiliko makubwa katika hali ya hewa duniani yanasaababisha mvurugano mkubwa. Dunia inapata joto kali kutokana na kuongezeka kwa utoaji wa hewa ya ukaa katika anga. Licha ya jitihada kuchukuliwa tangu mwaka 1970, uchafuzi wa hali ya hewa bado unaongezeka.

Hitaji kubwa la kujilinda dhidi ya athari ya mabadiliko ya tabianchi linaelekezwa kwa upande wa serikali. Makampuni yanaomba ruzuku ili kuhamia kwenye uchumi wa kijani. Wengine bado hawajakubali kuwa kuna tatizo la mabadiliko ya tabianchi.

Nini kifanyike? Nini jukumu la nchi? Ni kwa namna gani huduma za umma zinaweza kusaidia kuwalinda watu na kufifisha janga la mabadiliko ya tabianchi?

Kwa upande wa vyama vya wafanyakazi katika sekta ya umma, janga la mabadiliko ya tabianchi limeleta changamoto na fursa za kipekee. Lengo kuu la mwongozo huu ni kusaidia vyama vya wafanyakazi katika huduma ya umma kuelewa kwa kina kuhusu mabadiliko ya tabia ya nchi na kutambua fursa zilizopo kupambana na janga hili.

**PUBLIC SERVICES
INTERNATIONAL**